

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

(повне найменування вищого навчального закладу)

ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

(назва факультету)

Кафедра українознавства

(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

Тема: «Візуальний образ Харкова в мережі Instagram»

Виконав: студент IV курсу

група ОКУ-43

Спеціальність: 034 Культурологія

(шифр, назва спеціальності)

Освітня програма: Урбаністичні студії

Світличний Р. С.

Керівник к.філол.н. доц. Курушина М. А.

Рецензент к.і.н. доц. Венгер А. Г.

Підсумкова оцінка: за національною
шкалою:

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

Кваліфікаційну роботу захищено на засіданні Екзаменаційної комісії

Протокол № 7 від 14 червня 2025 р.

Голова Екзаменаційної комісії

(підпис)

Лисенкова В. В.

(прізвище та ініціали)

м. Харків – 2025 рік

АНОТАЦІЯ

Світличний Р. С. Візуальний образ Харкова в мережі Instagram

Бакалаврська робота присвячена дослідженню візуальної репрезентації міста Харків у соціальній мережі Instagram. Вивчено поняття «візуальний образ» у культурологічних та урбаністичних дослідженнях, схарактеризовано соціокультурні особливості соціальної мережі Instagram. З'ясовано історичні та соціокультурні умови формування образів Харкова в мережі Instagram та визначено вплив візуальних образів на формування сучасного іміджу Харкова. Матеріали дипломної роботи можуть бути використані для рекомендацій з брендування міста, створення позитивного іміджу, стимулювання інвестицій, заохочення туризму.

Ключові слова: візуальний образ, Харків, соціальні мережі.

ANNOTATION

Svitlychnyi R. S. *The Visual Image of Kharkiv on Instagram*

The bachelor's thesis is devoted to the study of the visual representation of the city of Kharkiv on the social network Instagram. The concept of 'visual image' in cultural and urban studies is studied, the socio-cultural features of the social network Instagram are characterized. The historical and socio-cultural conditions for the formation of images of Kharkiv on Instagram are clarified, and the influence of visual images on the formation of the modern image of Kharkiv is determined. The materials of the thesis can be used for recommendations on branding the city, creating a positive image, stimulating investment, and promoting tourism.

Keywords: visual image, Kharkiv, social network.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО ОБРАЗУ МІСТА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ	6
1.1. Візуальний образ міста в теоретичних дослідженнях з культурології та урбаністики.....	6
1.2. Соціальні мережі як інструмент формування візуального образу міста ..	14
1.3. Особливості мережі Instagram: соціокультурний аспект	21
ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	27
РОЗДІЛ 2. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ХАРКОВА В СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ INSTAGRAM.....	30
2.1. Історичні та соціокультурні умови формування образів Харкова в мережі Instagram	30
2.2. Основні візуальні образи Харкова в мережі Instagram	40
2.3. Вплив візуальних образів на формування сучасного іміджу Харкова	48
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ	53
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	58
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

Актуальність теми. Кожне місто – живий організм, який змінюється з плином часу. Так само з часом під впливом багатьох чинників змінюється обличчя, образ міста. Для збереження історії і культури міст надзвичайно важливо відстежувати ці зміни, вивчати, як формуються образи міст. Слід відзначити, що Харків – одне з найбільших міст України, яке поєднує в собі історичну спадщину та сучасні урбаністичні тенденції. У цифрову епоху візуальний образ міста формується не лише через архітектурні ландшафти чи культурні події, а й через соціальні мережі, зокрема Instagram. Ця платформа стала вікном у життя Харкова, де користувачі діляться фотографіями його вулиць, площ, парків та знакових місць. Візуальна репрезентація міста в Instagram відображає його ідентичність, стиль та емоційний фон, що формує сприйняття міста Харків серед мешканців і туристів. Завдяки різноманітності контенту – від професійної фотографії до аматорських знімків – можна простежити, як змінюється образ міста у віртуальному просторі. Особливу роль відіграють популярні хештеги, геолокації та трендові візуальні стилі, що впливають на масове уявлення про Харків. Аналізуючи ці аспекти, можна зрозуміти, як соціальні мережі сприяють популяризації міста та його брендуванню. Ця робота досліджує, яким чином Instagram формує сприйняття Харкова та які чинники впливають на створення його візуального образу в мережі.

Теоретичну базу дослідження становлять праці таких науковців, як К. Лінч, У. Еко, П. Нора, О. Мусієздов, А. Тормахова, О. Довгополова, М. Загурська, Н. Міхно, М. Препотенська, І. Козлова, Б. Посацький, О. Олійник. Дослідники аналізують візуальний образ міста крізь призму архітектурного середовища, соціокультурних процесів та урбаністичних трансформацій. Зокрема, вони підкреслюють роль мистецтва, медіа та просторової організації у формуванні ідентичності міста. Слід відзначити, що окремі наукові напрацювання стосуються загальніших питань, пов'язаних з

образом міста, містом як системою символічних знаків, індивідуальної та колективної роботи пам'яті, особливостей соціальних мереж у соціокультурному житті мешканців міста й самого міста, та слугують теоретичною основою для вивчення особливостей візуального образу Харкова в цифровому просторі, зокрема в мережі Instagram. Одним з таких джерел вивчення є соціальні мережі.

Предмет дослідження – візуальні образи міста Харкова.

Об'єкт дослідження – візуальний контент мережі Instagram, що пов'язаний з Харковом.

Мета дослідження: проаналізувати, які візуальні образи Харкова представлені в мережі Instagram, визначити особливості їх виникнення та вплив на формування сучасного іміджу міста.

Завдання дослідження:

- розглянути поняття «візуальний образ міста» в теоретичних роботах з культурології та урбаністики;
- дослідити соціальні мережі як інструмент формування візуального образу міста;
- розглянути соціокультурні особливості мережі Instagram;
- з'ясувати історичні та соціокультурні умови формування образів Харкова в мережі Instagram;
- проаналізувати основні візуальні образи Харкова в мережі Instagram;
- дослідити вплив візуальних образів на формування сучасного іміджу Харкова.

Методологічною базою дослідження є міждисциплінарний підхід, що дозволяє комплексно вивчати візуальний образ міста та особливості його творення і функціонування. Основними методами є метод аналізу й синтезу, застосовані під час вивчення теоретичної бази дослідження та у формулюванні висновків; описовий, історичний та порівняльний методи використано для вивчення соціокультурних особливостей соцмереж і соціокультурного

контексту візуальних образів; метод контент-аналізу застосовано для вивчення акаунтів користувачів мережі Instagram.

Матеріал дослідження: публікації в мережі Instagram, що є у вільному доступі (офіційні сторінки органів влади, підприємств та приватні сторінки користувачів), датовані від 24 лютого 2022 року до сьогодні.

Теоретична значущість полягає в уточненні поняття «візуальний образ міста».

Практична значущість полягає в тому, що матеріали дослідження можуть бути використані для брендування міста, створення позитивного іміджу, стимулювання інвестицій, заохочення туризму.

Наукова новизна дипломної роботи полягає в тому, що вперше введено до наукового обігу візуальний матеріал з соціальної мережі Instagram, який репрезентує образ Харкова.

Апробація. Окремі положення дослідження було апробовано під час 87-ї Міжнародної наукової конференції студентів Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (07-11 квітня 2025 року), тема доповіді «Вплив соціальних мереж на формування образу Харкова»; Міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів «XXI Харківські студентські філософські читання. Світ штучного інтелекту і людина: філософія, культура, політика» (17 травня 2025 року), тема доповіді «Вплив візуальних образів міста, представлених у мережі Instagram, на формування ідентичності сучасного Харкова».

Структура дипломної роботи. Робота містить вступ, два розділи, висновки, список використаної літератури (56 позицій) та додатки. Загальний обсяг дипломної роботи – 75 сторінок, обсяг основного тексту – 57 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО ОБРАЗУ МІСТА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

1.1. Візуальний образ міста в теоретичних дослідженнях з культурології та урбаністики

Візуальний образ міста є комплексним явищем, що формується під впливом архітектурних, соціокультурних та інформаційних чинників. В Україні цю проблему досліджують науковці з різних галузей знань, зокрема архітектури, культурології, урбаністики та соціології. Дослідження Довгополової О.А., Міхно Н.К., Препотенської М.П., Середи В.В., Сидоренка І.Г. та Філіппової Т.О. спрямовані на аналіз міської ідентичності та образу міста як соціокультурного феномену. Вони наголошують на ролі візуальних характеристик міського простору у формуванні уявлень про місто серед його мешканців і відвідувачів [1].

Важливими в контексті нашого дослідження також стали роботи К. Лінча, присвячені образу міста [51; 52], а також семіотичний підхід до архітектури У. Еко, за яким архітектурні елементи є елементами знакової системи і можуть переосмислюватися, змінювати функції [49].

О. Мусієзов досліджує специфіку міської ідентичності на прикладі міста Харкова, акцентуючи увагу на відмінностях у сприйнятті візуального образу цього міста їхніми жителями. Він підкреслює значення культурних особливостей регіону у формуванні унікального міського обличчя [32]. А. Тормахова розглядає сучасні тенденції архітектурного будівництва та шляхи формування візуального образу міста. Авторка аналізує вплив унікальних публічних будівель на трансформацію міського простору та його сприйняття населенням [43].

Дослідники Н. Міхно, М. Препотенська, В. Середя наголошують на ролі медіатехнологій у зміні візуального образу міста. Вони зазначають, що цифрові технології дозволяють створювати нові способи представлення міських просторів у медіасередовищі, що впливає на загальне уявлення про

місто. Автори зазначають, що сучасні арт-об'єкти, такі як мурали, активно змінюють вигляд міста та впливають на його візуальне сприйняття [30, с.176].

Отже, дослідники акцентують увагу на багатогранності візуального образу міста, розглядаючи його з позицій архітектури, мистецтва, соціології та медіатехнологій. Комплексний підхід до аналізу цього явища дозволяє не лише виявити основні чинники його формування, а й спрогнозувати майбутні тенденції розвитку урбаністичних просторів.

Візуальний образ міста є важливим елементом його ідентичності, адже місто виступає центром суспільного життя, де взаємодіють різні соціальні, економічні та культурні процеси [56]. Основою сприйняття міського середовища є візуальні враження, що формуються під впливом архітектури, дизайну, мистецьких об'єктів та загальної естетики простору. У сучасній культурі мистецькі практики знаходять відображення не лише у традиційних формах, але й у нових урбаністичних тенденціях. Однією з ключових складових міського образу залишається архітектура, яка змінюється з часом, відображаючи культурні та технологічні трансформації [31, с.57].

У другій половині XX століття спостерігався перехід від типових стандартних забудов до унікальних, експериментальних архітектурних рішень. Архітектори почали шукати нові форми, що не лише стилізують історичні традиції (модерн, класицизм, бароко тощо), а й створюють оригінальні конструкції, які підкреслюють індивідуальність міського простору. Сучасні архітектурні проєкти часто кидають виклик традиційним уявленням про місто, пропонуючи новаторські просторові рішення. Над створенням таких об'єктів працюють як великі архітектурні бюро, так і відомі дизайнери, що формують унікальний візуальний стиль сучасних мегаполісів.

Серед ключових тенденцій у міському дизайні можна виділити експерименти з матеріалами, комбінацію природних та технологічних елементів, а також прагнення до просторової виразності. Значну роль у цьому відіграє конструктивізм, який прагне поєднати естетику з функціональністю. Основними характеристиками такого стилю є масштабність, мінімалізм,

геометричність форм, а також використання великих скляних та металевих поверхонь. Архітектурні рішення базуються на поєднанні різних фігур – кубів, циліндрів, паралелепіпедів, що створюють динамічний міський простір [34, с.60].

Одне з основних питань існування міського простору — це те, як саме людина відчуває цей простір у повсякденному житті. М. Препотенська вважає, що простір міста можна визначити як тріаду фізичного, соціального та ментального аспектів. Ці складові відображають тілесне сприйняття міста через матеріальні об'єкти, а також духовне через комунікацію та інтелектуальне пізнання міського простору [39, с.197].

Особливу увагу заслуговує розмежування особистого і колективного простору. «Моє місто» та «наше місто» можуть бути різними, але обидва ці простори існують у межах загального міського простору, взаємодіючи між собою. Важливим аспектом є сприйняття міського простору як простору пам'яті. Часто минуле міста знаходить своє місце в його просторовій структурі. Це минуле зазвичай співвідноситься з «правилами сьогодення» та фіксується в підручниках історії, а також у місцях пам'яті, які підтримуються на рівні держави. Вони репрезентують ідеологію держави, і міський простір стає підпорядкованим політиці пам'яті домінантної групи, яка прагне запровадити контроль над ним. Важливими у зв'язку з цим є дослідження П. Нора того, як працює індивідуальна та колективна пам'ять [53].

Проте існують й інші місця пам'яті, які можуть не підтримуватися або навіть заперечуватися урядовими структурами, але зберігаються в пам'яті громадян і продовжують «жити» в міському просторі завдяки участі певної частини городян. О. Довгополова зазначає, що наш повсякденний простір часто розривається конфліктами щодо пам'ятних знаків та монументів. Така розмітка простору знаками минулого позначає глибину колективних уявлень про власну ідентичність. Моделі історичного минулого мають тенденцію змінюватися разом зі зміною ідеології, що пояснює мінливість міських ідентичностей. Те, що донедавна було частиною ідентичності городян, може

згодом втратити своє значення. Пам'ятники, меморіальні таблиці, будівлі та інші об'єкти, які колись були важливими для формування ідентичності, можуть з часом перестати бути значущими [11, с.23].

У сучасному місті пам'ять реалізується через архітектурні, художні та документальні об'єкти, які фіксують різні моделі минулого. Офіційний історичний дискурс, створений правлячою елітою, а також альтернативні моделі, створені іншими акторами, знаходять своє місце в міському просторі через назви вулиць, пам'ятники, меморіальні таблиці, музеї, архіви та ЗМІ. Всі ці елементи, які несуть значення пам'яті, мають важливе місце у розвитку міської ідентичності.

Пам'ятні місця і дати не лише відображають історію міста, але й формують культуру та ідентичність його мешканців. Вони «виховують» городянина, допомагаючи йому зрозуміти свою роль в міському середовищі та його зв'язок із іншими людьми. Через дані пам'ятні елементи городянин взаємодіє з іншими людьми в просторі міста, що сприяє формуванню міської єдності та міського суспільства. Міський простір є не лише фізичним середовищем, а й носієм пам'яті та ідентичності, що формується через взаємодію з його мешканцями. Пам'ятні місця та знаки є важливими елементами у розвитку міської культури. Через такі елементи міський простір набуває глибокого значення для городян, адже він стає місцем спільної пам'яті та ідентичності. Тому важливо враховувати ці аспекти при розбудові та впорядкуванні міського простору [13, с.137].

Слід відзначити що Н. Міхно зазначає, що міський простір є простором повсякденних практик мешканців, що включає зв'язки з сімейними, робочими та приватними аспектами життя, а також з простором дозвілля та самореалізації. Вона підкреслює важливість цих зв'язків у формуванні прихильності городян до міського простору. Цей простір можна трактувати як мережу, своєрідну «павутину зв'язків». Для вивчення таких зв'язків використовують метод ментальних карт, який допомагає досліджувати, як городяни сприймають міський простір та формують образ міста. З допомогою

ментальних карт можна виявити розмежування простору на «свої» та «чужі» частини в уявленні мешканців [31, с.58].

Міський простір також є соціальним і культурним простором, де соціальне та культурне життя переплітаються. Це поєднання часто описують через тріаду «особистість-суспільство-культура», що дозволяє розглядати міське середовище як простір, де взаємодіють соціальні й культурні аспекти. Одними з ключових компонентів соціокультурного простору є архітектурний та художній простори, які впливають на формування міської культури та суспільства. Дані компоненти створюють умов для розвитку міської ідентичності та взаємодії мешканців з їх оточенням, допомагаючи їм відчувати приналежність до міста. У формуванні образу міста не існує чітких та постійних результатів – це процес, що триває без кінця, змінюючись у часі. Саме тому мистецтво містобудування є особливим і відрізняється від інших форм мистецтва, таких як архітектура, література чи музика. Містобудування може взяти певні уроки від цих галузей, але не може повністю наслідувати їх. Формування міського середовища, як складної та стабільної складової, розвивається значно повільніше, ніж утворення образу міста, який постійно змінюється, сприймається через призму функцій, соціальних потреб та світогляду конкретної епохи.

Проблема сучасного містобудування полягає в тому, щоб забезпечити ясність і легкість сприйняття міського простору. Важливо, щоб окремі частини міста, райони, важливі орієнтири та шляхи були легко розпізнавані і створювали цілісну та зрозумілу картину. Для досягнення цієї мети використовуються різні методи реконструкції міст. У протидію хаотичності і втраті орієнтації, образність середовища надає жителям почуття емоційного комфорту і допомагає встановити гармонійний зв'язок з навколишнім світом. Таке середовище стає основою для накопичення й аналізу інформації про місто, формуючи його чіткий і зрозумілий образ. Просторова організація міста, що легко сприймається, підвищує рівень безпеки і комфортності для його жителів. Хоча сучасні міста часто характеризуються візуальним хаосом,

що відображає складність сучасного суспільства, навіть цей хаос може мати виразну форму і чіткі елементи, якщо він організований правильно. Образ оточення формується в результаті зворотного зв'язку між середовищем і людиною, що дозволяє йому бути емоційно та функціонально значущим [38, с.176].

Упорядковане міське середовище перешкоджає виникненню деструктивних явищ і негативних проявів, що можуть виникнути через відсутність структури. Образ міського середовища можна розділити на три ключові компоненти: упізнаваність, структуру та значення. Упізнаваність означає можливість розпізнати об'єкт серед інших, його місце в загальній композиції міського простору. Структура об'єкта має відображати його взаємодію з оточенням і спостерігачем, будучи частиною більших просторових і формальних зв'язків. Значення об'єкта для спостерігача полягає в його практичній та емоційній значущості, що в свою чергу формує зв'язок з неформальними аспектами середовища.

Отже, місто, його візуальний образ і структура не є статичними. Вони постійно змінюються, пристосовуючись до нових умов і впливів суспільства. Визначення і сприйняття образу міста є процесом, який поєднує функціональні, соціальні та емоційні компоненти, які разом формують унікальний образ кожного міста. Місто, як штучне утворення, створюється людиною для задоволення її потреб та з урахуванням навколишнього середовища. Воно повинно бути упорядковане таким чином, щоб людина могла легко сприймати його через почуття та адаптувати до своїх смаків і потреб. Формування образу міста залежить від багатьох чинників, серед яких ключовими є такі. По-перше, важливим є рівень сприйняття міста людиною. Коли місто добре «читається», його частини – райони, орієнтири, шляхи – легко визначаються та об'єднуються в одну зрозумілу картину. Це дозволяє створити цілісне враження від міста, яке сприймається через різні відчуття: колір, форма, рух, світло, а також запахи, звуки та дотик. Завдяки цьому втрата орієнтації в сучасному місті стає рідкістю, адже люди допомагають один

одному, а спеціальні пристрої, такі як карти та вуличні знаки, сприяють збереженню напрямку. Якщо ж орієнтація втрачається, людина відчуває занепокоєння і страх, що вказує на глибокий зв'язок між відчуттям орієнтації та емоційною рівновагою. По-друге, важливим чинником є нормування образу міста. Образи навколишнього середовища є результатом зворотного зв'язку між оточенням та його спостерігачем. Оточення надає можливість для структурування, а людина, володіючи здібностями до адаптації, обирає та організовує те, що вона бачить, надаючи цьому значення. Сформований образ міста постійно уточнюється та коригується в процесі отримання нових вражень, тому в різних спостерігачів він може бути різним [41, с.93].

Цілісність образу міста формується різними шляхами, зокрема через тривале знайомство з ним або через відповідність певним стереотипам та виразним характеристикам, які створюють упорядкованість. Взаємодія з оточенням породжує цей образ: певне середовище може сприяти його формуванню або, навпаки, заважати цьому процесу. Кожна людина має своє індивідуальне сприйняття міста, проте в рамках певної групи може виникати узгоджене бачення, яке важливо враховувати при створенні міського середовища для багатьох людей. Місто може бути упорядковане шляхом поділу на райони з унікальними назвами, визначенням маршрутів і точок орієнтації, що допомагає зберігати структуру міського середовища. Абстрактні складові образу, такі як шляхи, орієнтири, межі, вузли, райони, становлять основу для створення цілісного і зрозумілого міського простору [40, с.127].

Образ міста складається з трьох основних складових: упізнаваності, структурованості та означеності. Упізнаваність об'єкта дозволяє визначити його серед інших, що сприяє його чіткому сприйняттю. Місто має бути співвіднесене з спостерігачем, зокрема через просторові чи формальні зв'язки, щоб мати практичне та емоційне значення для людини. Це дозволяє спостерігачеві сприймати місто не лише як сукупність об'єктів, але й як цілісне явище з глибоким змістом. Уявленість міста є важливою характеристикою

його образу. Це властивість матеріальних об'єктів, що дозволяє створювати сильний образ у свідомості спостерігача. Композиція, форми та колір допомагають спрощувати процес впізнавання та структурування міського простору. Уявленість підвищує змістовність міського середовища, роблячи його легко сприйнятним та активізуючи взаємодію з усіма відчуттями людини. Це дозволяє сприймати місто не тільки через зір, а й через інші органи чуття, що сприяє його емоційному сприйняттю. Спостерігач, знайомий з містом, може накопичувати нові враження, не руйнуючи вже сформованого образу. Це дозволяє йому орієнтуватися і пересуватися без труднощів, розуміючи структуру та взаємозв'язок частин міста. Як приклад такого міста, що має високий рівень уявленості образу, можна навести Венецію. У такому місті процес формування образу стає двостороннім: він об'єднує спостерігача з об'єктом. Це дозволяє досягти високого рівня емоційного задоволення від сприйняття міського середовища. Процес створення міста можна посилити, використовуючи техніки, подібні до театральних декорацій, щоб зосередити сприйняття в певних зонах. У такому випадку важливо забезпечити можливість спостерігачеві побачити та оцінити всі елементи міста, інтегруючи їх у загальну картину. Структурування міського простору та його сприйняття є важливою частиною процесу утворення образу міста, що в свою чергу позитивно впливає на емоційне задоволення від його сприйняття [45, с.72].

Таким чином, образ міста формується через взаємодію упізнаваності, структурованості та уявленості, що дозволяє створити чітке та емоційно значуще сприйняття. Сприйняття міського середовища залежить від його здатності викликати позитивні емоції та забезпечити легкість орієнтації. Система, що включає в себе дані складові, сприяє не тільки кращому розумінню міста, а й створенню комфортного середовища для його мешканців та гостей.

1.2. Соціальні мережі як інструмент формування візуального образу міста

Візуальний образ сучасного міста формується завдяки інтеграції різноманітних аспектів, які відіграють важливу роль у створенні його унікальної ідентичності. Основним компонентом є архітектура, адже сучасні будівлі та інженерні рішення визначають архітектурний силует міста. Окремі дослідження присвячені формуванню образу міста та ролі архітектури в його брендуванні [50]. Від величезних хмарочосів до екоорієнтованих споруд – архітектурні елементи формують характер міського простору. Крім того, ландшафтний дизайн, вуличне мистецтво, міські меблі, оздоблення та елементи інфраструктури створюють комплексний вигляд міста, покращуючи його естетику і привабливість. Вибір кольорів для фасадів будівель, вулиць і міських об'єктів також має значний вплив на зовнішній вигляд і атмосферу. Сучасні міста часто обирають яскраві палітри або стримані відтінки, які допомагають створити характерний стиль і настрій. Технологічні інновації, такі як інтерактивні дисплеї, світлодіодне освітлення і передові транспортні системи, підкреслюють прогресивний і інтелектуальний характер міста. Розвиток сучасної інженерії та інфраструктури – таких як мости, парки, дороги – не лише полегшує функціонування міського середовища, але й формує його зовнішній вигляд.

У формуванні міської естетики важливу роль відіграють чуттєві якості, які виникають у процесі взаємодії мешканців і простору. Слід зазначити, що ці якості можуть бути не лише візуальними, а й нюховими, слуховими. В умовах глобалізації та інформатизації на візуальний образ міста суттєво впливає також зовнішня реклама. В історії міст протягом століть активно формувався образ через унікальні архітектурні рішення та реконструкцію споруд. Архітектори створювали акценти, домінанти, візуальні коридори, розкриття перспектив, що впливало на сприйняття міського простору. Уже з часів середньовіччя, коли на вузьких вулицях міста з'являлися геральдичні знаки і кронштейни, що ідентифікували торгові та ремісничі крамниці,

розпочались спроби контролювати нестримне розповсюдження реклами. Це питання виникало навіть у Стародавньому Римі, де боролися з надмірною кількістю рекламних оголошень, що псують архітектурний вигляд міста [48, с.172].

Сучасний стан візуального середовища міст можна охарактеризувати як калейдоскоп з текстів, образів та символів, які часто затуляють фасади будівель та спотворюють уявлення про предметно-просторове середовище. Це питання стало предметом обговорення серед містобудівників, архітекторів, дизайнерів, мистецтвознавців та соціологів, оскільки проблема є актуальною не тільки для країн із новими ринковими економіками, але й для розвинутих держав з усталеною економічною системою. Окрім цього, важливим аспектом є бурхливий розвиток міст, що супроводжується конкуренцією за інвесторів та туристів, яка також впливає на формування візуального образу міського середовища. У цьому контексті важливим завданням стає не лише реорганізація штучно створеного простору, але й комплексна робота з формування образу цього середовища в свідомості людей – мешканців, гостей та потенційних інвесторів [35, с.152].

Брендинг є основним інструментом створення позитивного візуального образу міста та його поширення через мас-медіа. З розвитком Інтернету, який змінив технології взаємодії, візуалізації та комунікації, функція ЗМІ суттєво змінилась. Замість того щоб лише фіксувати образи міста, засоби масової інформації стали активно залученими у процес створення та поширення іміджу міста. Соціальні медіа, зокрема, через свою глибоку інтеграцію з повсякденними практиками, дозволили зробити невидимі культурні прояви видимими, тим самим створюючи нові просторові образи міст і територій.

Соціальні мережі стали важливим інструментом формування візуального образу міста, оскільки дозволяють швидко поширювати інформацію та зображення, що відображають урбаністичне середовище. Соціальні мережі, такі як Instagram, Facebook та Twitter, TikTok стали важливими інструментами у формуванні візуального образу міста завдяки

своїй здатності створювати, просувати та транслювати унікальні зображення урбаністичного середовища. Кожна з цих платформ має свої особливості, що впливають на те, як формується імідж міста в публічному просторі. Instagram, з його акцентом на візуальний контент, став основним каналом для поширення зображень міст, визначаючи їх стиль через фотографії, відео та історії, що миттєво охоплюють глобальну аудиторію. Відображення міських пейзажів, архітектурних об'єктів, вулиць і скверів через популярні хештеги дозволяє створювати особливий образ місця, в якому фіксуються не лише фізичні, але й емоційні аспекти урбаністичного простору [33, с.100].

Дані платформи стали майданчиками для взаємодії між громадянами, міськими властями та туристами, що сприяє формуванню позитивного або негативного образу міста. Через публікації, фотографії та відео, міста отримують власний візуальний «портрет», який може значно впливати на сприйняття ідентичності міського середовища. Візуальний образ міста через соціальні мережі стає не лише засобом комунікації, але й важливим фактором, що визначає емоційне сприйняття міського простору. Окрім того, візуальні матеріали активно впливають на туристичну привабливість міста, залучаючи нових відвідувачів та інвесторів. Такі платформи, як TikTok, відіграють важливу роль у формуванні унікальних просторових образів міст, через відображення їх туристичних маршрутів та особливостей територій.

Дослідження показують, як контент-аналіз відеоматеріалів у соціальних мережах дозволяє вивчати процеси, пов'язані з формуванням візуального образу міста. Це включає аналіз асоціацій та емоцій, що виникають у користувачів у відповідь на публікації, а також розширення матеріального, ментального та соціального простору міста через медіа. Використання таких інструментів дозволяє змінити сприйняття простору та сформувати нові, більш ефективні образи міст у свідомості їхніх мешканців та гостей [1, с.590].

TikTok став важливим інструментом у створенні і поширенні інформації, завдяки своїй доступності та зручності використання, зокрема для взаємодії між користувачами. Люди не лише сприймають фізичний простір, в

якому перебувають, а й передають це відчуття через платформу у вигляді коротких відео. Вони додають теми та хештеги до своїх відео, що допомагає поширювати контент через великий трафік даних і залучати більше лайків, коментарів і репостів. Цей процес дозволяє збільшити кількість користувачів, що взаємодіють із простором, розширюючи межі віртуального та фізичного середовища.

Інформація про місцезнаходження, що передається через відео, створює зв'язок між віртуальним та реальним простором. Відтак, глядачі отримують можливість по-новому сприймати міський простір, додаючи до нього нові емоційні та соціальні аспекти. У сучасній тенденції коротких відео, комунікація переходить від фіксованого масштабу до більш персоналізованого і випадкового способу взаємодії, що дозволяє кожному користувачеві бачити місто через свою власну призму, вносячи таким чином унікальні особисті інтерпретації. Цей процес збагачує імідж міста на особистісному рівні, оскільки кожен користувач може поділитися своїм баченням, що дозволяє отримати більш глибоке та різноманітне розуміння міста. За допомогою медіаплатформ, таких як TikTok, з'являються нові можливості для створення просторових зображень міст, що охоплюють фізичні, ментальні та соціальні аспекти. На фізичному рівні TikTok сприяє підвищенню когнітивної уваги до просторових форм, оскільки відео, що демонструють характерні місця міста, можуть стимулювати людей відвідувати дані локації. Відвідувачі, у свою чергу, публікують свої власні відео, що привертають увагу до цих місць і можуть спонукати місцеві органи влади до розвитку та розширення фізичних просторів міста [14].

На ментальному рівні TikTok надає можливість туристичним містам презентувати свою історію та культуру, створюючи нові духовні символи, які збагачують просторові образи. Платформа заохочує користувачів поєднувати різні культурні елементи, як-от музику, літературу, фільми та телевізійні програми, з певними міськими локаціями, таким чином постійно розширюючи духовні конотації в образах міста. Щодо соціальних відносин, TikTok також

підтримує формування фан-спільнот, які взаємодіють із міським простором. Це стимулює інтерес до міста з боку великої кількості людей, що допомагає створювати більш динамічне сприйняття простору. Таким чином, TikTok виступає як посередник між фізичним, ментальним і соціальним вимірами простору, сприяючи формуванню унікальних просторових образів в туристичних містах.

Facebook, як соціальна платформа з більш широким спектром контенту, дозволяє залучати користувачів до більш глибокого осмислення образу міста, створюючи дискусії та обговорення. Це дає можливість формувати не лише візуальні, але й соціальні образи, де місто стає об'єктом інтелектуального обміну, а користувачі мають змогу висловлювати свою думку щодо актуальних питань, таких як урбаністичний розвиток, збереження культурної спадщини чи екологічні ініціативи. Міста, що активно використовують Facebook, створюють образи, які не лише зачіпають естетичні, але й соціально-економічні аспекти життя. Це допомагає залучати як місцевих жителів, так і туристів, зацікавлених у пізнанні багатограних аспектів міської культури та інфраструктури.

Twitter, хоча й не має такого візуального акценту, як Instagram, теж суттєво впливає на формування образу міста, зокрема через миттєві новини, коментарі та публікації. Через короткі повідомлення та обговорення актуальних подій місто може бути представлено як динамічний, живий організм, що реагує на зміни в суспільстві. Платформа дозволяє швидко реагувати на кризові ситуації, які можуть змінити сприйняття міста — від урбаністичних проблем до культурних подій, що привертають увагу глобальної аудиторії [14].

Візуальний образ міста, що формується через дані соціальні мережі, взаємодіє з інтерпретаціями користувачів, котрі за допомогою платформ надають власне бачення і досвід міського простору. Важливою особливістю є те, що соціальні мережі дають можливість кожному жителю або відвідувачу міста стати частиною процесу створення образу, публікуючи власні враження

та спостереження. Це не лише дозволяє підвищити рівень залученості мешканців до розвитку міського простору, але й створює різноманітні версії одного і того ж місця, що можуть суперечити одна одній. Таке множинне сприйняття дозволяє створювати багатогранний і різноплановий образ міста, де кожен користувач має свою унікальну точку зору.

Для міст, які активно використовують соціальні мережі як інструмент брендингу, такі платформи дають змогу формувати міфологію та образи, що привертають інтерес туристів, інвесторів та інших зацікавлених сторін. Через цю оптику міста можуть просувати не лише свої туристичні принади, а й свої культурні та соціальні ініціативи, такі як фестивалі, культурні проекти чи екологічні програми. Завдяки високому рівню інтерактивності та візуальної привабливості, ці платформи дозволяють формувати яскраві образи, що запам'ятовуються і прив'язуються до конкретних місць. Водночас, постійне оновлення контенту і залучення нових учасників дозволяє зберігати образ міста живим і актуальним, підлаштовуючи його під нові соціальні чи культурні тренди [12, с.52].

Незважаючи на свою значущість, використання соціальних мереж для формування образу міста має свої ризики. Наприклад, через великий потік інформації можуть виникати викривлення в образі міста, коли через обмеження платформ чи тренди наголошується на лише окремих аспектах урбаністичного простору, що може спричинити стереотипізацію. Однак, здатність соціальних мереж сприяти формуванню колективної ідентичності міста, підвищувати його впізнаваність на міжнародній арені та залучати нових відвідувачів чи інвесторів є безперечними перевагами візуального формування міських образів в цифрову епоху.

Нижче унаочнено основні характеристики впливу зазначених соціальних мереж на формування образу міста (табл.1.1).

Таблиця 1.1.

Основні характеристики впливу соціальних мереж на формування
образу міста

Соціальна мережа	Основна аудиторія	Формат контенту	Вплив на образ міста
Instagram	Молодь	Фотографії, відео	Створення естетичного образу через візуальний контент
Facebook	Різні вікові групи	Тексти, фото, відео	Обговорення подій, новин, формування громадської думки
Twitter	Молодь, професіонали, експерти	Тексти, фото, відео	Швидке поширення новин, обговорення актуальних тем
TikTok	Молодь	Короткі відео	Популяризація міських локацій через тренди та виклики

Складено автором на основі [12].

Отже, зі здійсненого аналізу видно, що кожна з платформ має унікальний вплив на формування образу міста. Instagram та TikTok сприяють створенню естетичного візуального образу через фотографії та відео, тоді як Facebook та Twitter більше орієнтовані на обговорення та поширення інформації. Це в свою чергу підкреслює різноманітність підходів до формування міського образу в цифровому просторі.

Дослідження показують, що соціальні мережі як платформи не лише відображають реальний стан міського середовища, але й активно формують його сприйняття через публікації користувачів. Наприклад, дослідження впливу інтернет-медіа на формування іміджу міста Вінниці показало, як місцеві медіа та соціальні мережі сприяють створенню як позитивного, так і негативного образу міста, впливаючи на громадську думку та туристичну привабливість.

Крім того, аналіз взаємодії міста та візуальних медіа-технологій через призму Urban Studies дозволяє зрозуміти, як медіа впливають на формування нового образу міста, підкреслюючи важливість інтеграції медіа-технологій у міський простір [15]. Вивчення інформаційного впливу в соціальних мережах також є важливим аспектом, оскільки розуміння методологічних підходів до аналізу цього впливу допомагає оцінити, як інформація, що поширюється через соціальні мережі, формує сприйняття міського середовища

Таким чином, соціальні мережі слід розглядати як потужний інструмент формування візуального образу міста, оскільки вони здатні впливати на сприйняття урбаністичного простору, сприяти розвитку туризму та формувати громадську думку щодо міського середовища.

1.3. Особливості мережі Instagram: соціокультурний аспект

Instagram є однією з найбільш популярних соціальних мереж у світі, яка значною мірою впливає на соціокультурні процеси сучасного суспільства. Завдяки своїй візуальній орієнтації платформа стала потужним інструментом для формування культурних практик, комунікацій та ідентичностей. У соціокультурному контексті Instagram виступає не тільки як засіб для обміну фотографіями та відео, а й як платформа для взаємодії, самовираження та створення колективних уявлень. Користувачі цієї мережі формують і транслиують своє бачення світу, міста, культури, часто через призму естетичних та емоційних переживань. Цей соціокультурний аспект Instagram дозволяє глибше зрозуміти, як цифрові платформи впливають на сучасні соціальні взаємодії та культурні процеси.

Instagram відіграє важливу роль у формуванні культурних ідентичностей, оскільки він дозволяє користувачам виражати свою індивідуальність через візуальний контент. Платформа дає можливість створювати та демонструвати особисті образи, що стають символами культурних та соціальних належностей. За допомогою фотографій та відео

люди можуть представляти себе в різних контекстах, від повсякденного життя до специфічних культурних або субкультурних груп. Це створює новий спосіб комунікації та самовираження, що не обмежується лише текстовими описами, а включає глибокі візуальні метафори та символи [10, с.86].

Користувачі можуть вибирати стиль свого контенту, який буде відображати їх інтереси, переконання або належність до певної соціальної чи культурної групи. Наприклад, через естетичні вибори, такі як кольори, композиція зображень, використання фільтрів, люди створюють унікальні образи, що підкреслюють їхній стиль життя або світогляд. Такі візуальні елементи формують певні культурні тренди, які поширюються серед користувачів платформи та стають частиною глобальної культурної взаємодії.

Instagram також допомагає відображати культурні особливості різних регіонів та національностей. Користувачі з різних куточків світу можуть демонструвати свою культурну спадщину через фотографії традиційних свят, кухні, музики та моди. Це дозволяє не тільки зберігати культурні практики, але й поширювати їх серед глобальної аудиторії. Водночас соціальні мережі, зокрема Instagram, можуть стати майданчиком для підтримки культурної багатоманітності, де люди можуть знайти однодумців і взаємодіяти з представниками інших культур. Належність до певної соціальної чи культурної групи часто підкріплюється через хештеги, які є важливою частиною контенту на Instagram. За допомогою хештегів користувачі позначають свої публікації, що дозволяє знайти спільноти за інтересами або ідентичностями. Так, хештеги можуть служити як інструмент для популяризації різних культурних рухів або трендів, сприяючи їх поширенню серед глобальної аудиторії [7, с.68].

Instagram також є платформою для самовираження молоді, що особливо важливо в контексті розвитку особистої ідентичності в юному віці. Молоді люди використовують Instagram для демонстрації своїх захоплень, звичок, поглядів, що є важливою частиною процесу самовизначення та встановлення соціальних зв'язків. Вони можуть також долучатися до різних соціальних

рухів, що сприяють змінам у суспільстві, або ж популяризувати певні ідеї через своєму контенту. Завдяки своїй візуальній природі Instagram дозволяє користувачам створювати унікальні культурні образи, які не завжди можуть бути представлені в інших типах медіа. Візуальні формати, як фото та відео, дають змогу швидше передавати емоції та ідеї, ніж текст, що робить культурні ідентичності більш доступними і зрозумілими для глобальної аудиторії. Таким чином, через Instagram формуються нові культурні норми та соціальні практики, які активно взаємодіють із традиційними уявленнями про культуру. У кінцевому підсумку, Instagram не лише виступає майданчиком для самовираження, але й стає важливим інструментом у формуванні глобальних культурних тенденцій, які через візуальні образи впливають на зміну сприйняття культурних ідентичностей [5, с.82-83].

Instagram має значний вплив на сучасні соціальні взаємодії та комунікацію, оскільки платформа пропонує нові способи взаємодії між людьми. Відмінною рисою Instagram є його візуальна природа, що змінює традиційні способи спілкування, де домінують текстові повідомлення або усні розмови. Завдяки фотографіям та відео люди можуть швидко передавати свої емоції, думки та досвід, що робить спілкування більш виразним та доступним для широкої аудиторії. Візуальні пости допомагають користувачам залучати більше уваги до своїх повідомлень, у порівнянні з текстовими або звичайними повідомленнями, що дозволяє створювати нові формати соціальних комунікацій. Завдяки Instagram з'явилися нові соціальні практики, зокрема активне використання хештегів для об'єднання людей за інтересами, що створює можливість знаходити однодумців у різних куточках світу. Дані хештеги не тільки полегшують пошук контенту, але й допомагають користувачам взаємодіяти у рамках певних спільнот, що мають спільні інтереси або цілі. Наприклад, під час політичних рухів або соціальних кампаній хештеги можуть виступати як засіб мобілізації, що сприяє об'єднанню людей для досягнення спільних цілей [3, с.35-36].

Instagram також змінив традиційне уявлення про комунікацію, оскільки люди все більше обирають спілкування через візуальні зображення, замість довгих текстових описів. Користувачі платформи часто використовують фотографії та відео для передачі важливих моментів свого життя, і це стало основним способом соціальної взаємодії. Завдяки цьому змінюється не лише стиль комунікації, але й її характер, оскільки взаємодія в основному відбувається через візуальні засоби. Однією з головних характеристик Instagram є здатність створювати онлайн-спільноти навколо певних тем або інтересів. Ці спільноти можуть бути локальними або глобальними, а також підтримувати взаємодію між людьми з різних країн і культур. Спільноти на Instagram можуть бути як формальними (наприклад, обговорення професійних тем), так і неформальними (наприклад, групи, що займаються хобі або обговорюють тренди). Дані онлайн-групи надають користувачам можливість бути частиною великої соціальної мережі, що дозволяє не лише обмінюватися інформацією, а й взаємодіяти на більш глибокому рівні. Instagram також активно сприяє формуванню нових соціальних ролей та ідентичностей. Платформа дозволяє кожному користувачу виступати як особистість, блогер, інфлюенсер або навіть творець контенту. Це змінює соціальні взаємодії, оскільки такі ролі дозволяють людям мати більший вплив на думки та поведінку інших. Крім того, Instagram став важливим інструментом для популяризації культурних тенденцій, що має безпосередній вплив на те, як спілкуються люди, які цінності вони пропагують і як будують свої онлайн-ідентичності [2, с.73].

Також варто зазначити, що на Instagram комунікація не обмежується лише публікацією контенту. Люди активно взаємодіють через коментарі, лайки, директ-повідомлення та інші форми зворотного зв'язку. Це дозволяє створювати інтерактивні соціальні процеси, де кожен учасник може виразити свою думку або відгукнутися на те, що було опубліковано іншими. Така комунікація дозволяє людям залишатися на зв'язку в реальному часі, підтримуючи постійну взаємодію.

Instagram також створює нові соціальні тенденції, що стосуються моди, стилю життя та культурних норм. Люди часто використовують платформу для поширення нових ідей та для того, щоб бути в курсі останніх тенденцій. Це сприяє розвитку нових форм взаємодії та спілкування, де соціальні зв'язки встановлюються через спільні інтереси, захоплення та лайки, що є елементами нової соціальної комунікації. Завдяки Instagram користувачі мають можливість не лише взаємодіяти на рівні особистих інтересів, але й долучатися до глобальних соціальних рухів, що охоплюють різноманітні теми від політики до екології. Платформа стає важливим інструментом для просування важливих соціальних ідей та для об'єднання людей, що прагнуть змін у суспільстві. За допомогою хештегів та відео, які набирають популярності, користувачі можуть впливати на суспільні процеси та активно долучатися до соціальних рухів [4].

Таким чином, Instagram має значний вплив на соціальні взаємодії, змінюючи способи комунікації та формуючи нові практики, які стають важливою частиною сучасного соціуму. Це не лише платформа для самовираження, але й майданчик для побудови соціальних зв'язків, обміну інформацією та створення онлайн-спільнот.

Естетика та візуальні тренди на Instagram відіграють важливу роль у соціокультурному контексті, оскільки формують сприйняття сучасних культурних і соціальних тенденцій. Візуальні елементи, такі як фотографії, відео та фільтри, стають основними інструментами самовираження користувачів, що дозволяють їм активно впливати на соціальні норми та культурні вподобання. Зображення, які публікуються на платформі, можуть стати відображенням актуальних трендів, формуючи уявлення про стиль, моду, естетику та поведінку в суспільстві. Вибір кольорів, композиція фотографій і використання фільтрів допомагають створити візуальні образи, які відповідають певним культурним стандартам і відображають соціальні цінності. Крім того, Instagram сприяє швидкому поширенню естетичних трендів, оскільки користувачі можуть взаємодіяти з контентом через лайки,

коментарі та репости, що допомагає популяризувати певні візуальні стилі. Тренди на платформі можуть бути як короткотривалими, так і довготривалими, впливаючи на культурний ландшафт і змінюючи сприйняття краси та естетики в сучасному суспільстві. Візуальні вибори, які роблять користувачі, стають частиною колективного уявлення про те, що є «модним» або «правильним», відображаючи соціальні стандарти і культурні переконання. Естетика на Instagram також дозволяє створювати нові культурні ідентичності, де користувачі можуть представити себе через візуальні образи, які відповідають їхньому соціокультурному статусу або інтересам. Такі практики формують нові соціальні норми, де візуальні тренди можуть стати інструментом для вираження індивідуальності чи приналежності до певної групи. В результаті, естетичні вибори на платформі сприяють формуванню культурного ландшафту, де домінують певні візуальні канони та соціальні уявлення про красу і стиль [8].

Instagram відіграє значну роль у популяризації та трансляції образу міста, оскільки ця платформа є основним інструментом для поширення візуальних зображень урбаністичних просторів. Через фотографії та відео, які публікуються користувачами, формуються стереотипи про міське середовище, а також впливають на те, як люди сприймають конкретні міста. Візуальні характеристики міст, такі як архітектура, природні ландшафти, культурні пам'ятки, стають доступними для глобальної аудиторії завдяки можливості миттєвого поширення контенту на платформі. Таким чином, Instagram сприяє створенню уніфікованого образу міста, що може не завжди відображати його різноманітність і складність, а, натомість, акцентувати увагу на популярних або ідеалізованих аспектах міського середовища. Даний процес часто підкріплюється певними візуальними трендами, які впливають на те, які образи міста стають популярними серед користувачів. Наприклад, популярні місця, що регулярно з'являються в публікаціях, набувають статусу туристичних «маст-хев» і створюють уявлення про місто як певний бренд. Візуальні елементи, такі як кольори, композиція, стиль фотографії, значною

мірою визначають, як сприймається міське середовище в інтерпретації його мешканців та гостей. Використання фільтрів та редагування фотографій також впливає на те, як саме представляється місто, спрощуючи або прикрашуючи реальність. Instagram також відіграє ключову роль у формуванні стереотипів щодо певних міст, оскільки завдяки високому рівню доступності та активному взаємодії з контентом користувачі можуть створювати та підтримувати певні образи міських територій. Через численні публікації користувачі мають можливість побачити міста з різних точок зору, що дозволяє формувати загальні уявлення про їхні соціокультурні та економічні характеристики. Це, у свою чергу, може сприяти стереотипізації, коли місто стає асоційованим з певними рисами або стилем життя, незалежно від того, наскільки точним є це зображення [14].

Також платформа допомагає створювати нові способи взаємодії з міським простором. Завдяки Instagram користувачі можуть не тільки знайомитися з міськими образами, але й активно впливати на їх формування, публікуючи власні зображення та відео. Це дозволяє містам і місцям, які можуть бути менш відомими, набувати популярності та бути представленими в нових контекстах, які не були б можливими без цієї платформи. Зрештою, Instagram сприяє формуванню нового типу міського досвіду, де образи та уявлення про міста поширюються через візуальні матеріали, що стали основними для соціальної взаємодії в сучасному світі.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

Аналіз теоретичного матеріалу показав, що вивченням візуального образу міста займаються такі дослідники, як Довгополова О.А., Міхно Н.К., Препотенська М.П., Серeda В.В., Сидоренко І.Г. та Філіппова Т.О. Їхні дослідження спрямовані на аналіз міста, його ідентичності, образ міста, його складові як соціокультурного феномену. Візуальний образ міста — це сукупність візуальних елементів та характеристик, які формують сприйняття

міського простору у свідомості його мешканців та відвідувачів. Цей образ складається з архітектурних форм, природних ландшафтів, інфраструктурних елементів, кольорових акцентів, об'єктів мистецтва, а також повсякденних сцен, що відображають соціальні, культурні та економічні аспекти міського життя. Візуальний образ міста не лише визначає його естетичну привабливість, а й формує його ідентичність та репутацію як у реальному, так і в уявному просторі. Через поєднання архітектурних, ландшафтних та соціокультурних аспектів цей образ стає основою для створення унікальних міських іміджів, які визначають привабливість і функціональність міста. Використання сучасних платформ, таких як Instagram, ще більше посилює цю роль, поширюючи та транслюючи візуальні образи міст, що сприяє формуванню глобальних стереотипів та уявлень про міські простори.

Соціальні мережі, зокрема Instagram, Facebook, Twitter та TikTok, відіграють ключову роль у формуванні візуального образу міста, виступаючи важливими платформами для поширення інформації та візуальних уявлень про міське середовище. Вони дозволяють створювати та транслювати образи, які сприяють формуванню культурних стереотипів та сприйняття міст на глобальному рівні. В результаті соціальні мережі не лише збагачують культурний ландшафт, але й впливають на соціальні взаємодії та сприйняття міських просторів, формуючи їх естетику та ідентичність. Таким чином, соціальні мережі стають потужним інструментом для візуального відображення та популяризації образів сучасних міст.

Instagram є потужним інструментом, що формує соціокультурні процеси через візуальний контент, сприяючи самовираженню користувачів та розвитку культурних ідентичностей. Платформа змінює соціальні практики, формуючи нові способи комунікації та взаємодії серед людей, зокрема через створення онлайн-спільнот. Візуальні тренди та естетичні вибори на Instagram впливають на формування культурного ландшафту, що відображає сучасні соціальні та культурні тенденції. Отже, Instagram має значний вплив на соціокультурну

сферу, змінюючи не лише індивідуальні, але й колективні уявлення про культуру та спільноти.

РОЗДІЛ 2. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ХАРКОВА В СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ INSTAGRAM

2.1. Історичні та соціокультурні умови формування образів Харкова в мережі Instagram

Харків, одне з найбільших міст України, протягом століть відігравав ключову роль у культурному, освітньому та політичному житті країни. Його сучасний образ сформувався під впливом історичних подій, що визначали розвиток міста. Особливо важливим був імперський період, коли Харків перебував у складі Російської імперії. У 1765 році місто отримало статус адміністративного центру Слобідсько-Української губернії, що стало стимулом до його зростання. Цей новий статус сприяв не лише адміністративному, а й економічному та культурному розвитку. Харків почав утверджуватися як важливий регіональний осередок, приваблюючи людей з різних куточків імперії. Однією з визначних подій того часу стало заснування Харківського університету в 1805 році. Цей навчальний заклад, один із найстаріших в Україні, перетворив місто на потужний центр науки та освіти. Університет притягував студентів, викладачів і вчених, сприяючи формуванню інтелектуальної еліти. Завдяки університету Харків став осередком просвітництва, де зароджувалися нові ідеї та ініціативи [27]. У цей період місто активно розвивалося як культурний центр. У Харкові з'являлися книгодрукарні, які видавали літературу різними мовами. Розвивалася періодична преса, що сприяла поширенню знань і новин. Культурне життя збагачувалося завдяки створенню театрів і просвітницьких товариств. Місцеві культурні гуртки об'єднували письменників, митців і громадських діячів, які формували духовне обличчя міста.

Будівля Присутніх місць, яка колись домінувала на Соборній площі Харкова, є яскравим прикладом того, як історична архітектура формує візуальну ідентичність міста в мережі Instagram. Колишній символ адміністративного центру, збудований наприкінці XVIII століття, упродовж

століть зазнавав численних перебудов, що відображало зміну епох, смаків та політичних режимів. Сьогодні її вже не існує — будівлю зруйнували під час Другої світової війни. Проте вона продовжує жити у цифровій пам'яті міста — на фото старих листівок, архівних зображеннях та реконструкціях, які користувачі поширюють в Instagram. Через візуальні історії в соцмережах містяни намагаються осмислити втрату та зберегти уявлення про колишній архітектурний ландшафт Харкова. Таким чином, Instagram стає платформою для візуальної реконструкції пам'яті, де образи минулого тісно переплітаються з сучасним урбаністичним наративом (Додаток А, рис. 1).

Паралельно з культурним розвитком активно велася забудова Харкова. У центрі міста зводилися адміністративні будівлі, навчальні заклади та релігійні споруди. Архітектура того часу відображала популярні стилі — класицизм, бароко та ампір. Багато з цих будівель збереглися донині, створюючи унікальний історичний вигляд центральної частини міста. Дані споруди є свідченням того, як Харків у імперський період перетворювався на розвинений і багатогранний центр. Завдяки поєднанню адміністративної ваги, освітнього потенціалу та культурного розмаїття, місто стало важливим осередком не лише для Слобожанщини, а й для всієї імперії. Багато вулиць, що сформували сучасне планування Харкова, були закладені саме в цей час. Центр міста поступово перетворювався на візуально впізнаваний простір з характерними елементами архітектури, що й досі зберігаються як пам'ятки культурної спадщини. Особливу увагу приділяли формуванню міських площ, адміністративних кварталів і зелених зон. Це сприяло створенню стійкого образу Харкова як «міста науки та культури» [47].

Крім освітньої та культурної функції, імперський Харків активно розвивався в економічному плані. Промислові підприємства, ярмарки, розвиток торгівлі й транспорту (особливо після появи залізниці) сприяли швидкому зростанню населення і підвищенню економічного статусу міста. Харків стає великим промисловим центром на Лівобережній Україні. Це, в свою чергу, вплинуло і на соціальну структуру міста: з'являлися нові верстви

— підприємці, технічна інтелігенція, ремісники, що також брали участь у формуванні нової міської культури. Усе це сприяло тому, що Харків уже в XIX столітті набув рис великого міста з виразною урбаністичною ідентичністю. Він вирізнявся серед інших міст Слобожанщини своєю відкритістю до інновацій, динамічністю розвитку й культурною багатогранністю. Ці риси вкоренилися в міському середовищі та, попри зміну політичних режимів, залишаються важливими складовими уявлення про Харків і сьогодні. Сучасний візуальний образ міста, що транслюється через Instagram та інші цифрові платформи, зберігає сліди історії. На фото користувачів часто можна побачити старовинні будівлі, університетські корпуси, площі, церкви, побудовані у XVIII–XIX століттях. Їх зображення викликає ностальгію в певних груп мешканців, інтерес до історичної спадщини та гордість за місто з давнім культурним минулим [6].

Історична спадщина кожного періоду зберігається не лише в матеріальному середовищі міста, а й у колективній пам'яті його мешканців, лишаючись складником сучасного образу Харкова.

У радянський період Харків відігравав виняткову роль у політичному та культурному житті України. З 1919 по 1934 рік місто було столицею Української Радянської Соціалістичної Республіки, що істотно вплинуло на його урбаністичне, архітектурне та ідеологічне обличчя. Столичний статус сприяв стрімкому збільшенню населення та інтенсивному будівництву. У цей час у Харкові з'являється велика кількість адміністративних установ, урядових будівель, навчальних закладів, театрів і музеїв. Місто активно перетворювали на вітрину радянського модернізму. Однією з найбільш знакових споруд того періоду стала будівля Держпрому (1925–1928) на майдані Свободи. Це перший хмарочос у СРСР і один із найяскравіших прикладів конструктивізму в світовій архітектурі. Його силует і донині є візитівкою Харкова, часто з'являється на фото в Instagram, слугуючи маркером міської ідентичності. Крім того, зараз Держпром став символом незламності Харкова у поточній

загарбницькій війні російської федерації проти України (символ Харків-залізобетон є одним з найбільш відтворюваних у соціальних мережах).

Паралельно з архітектурним оновленням відбувалися глибокі соціальні трансформації. У місто прибували тисячі робітників із сіл та інших регіонів, що сприяло урбанізації та формуванню нового соціального укладу. Харків поступово ставав індустріальним гігантом: будувалися заводи, фабрики, підприємства оборонного комплексу. Разом із індустріалізацією відбувалася й ідеологічна перебудова міського простору. Центральні площі та вулиці перейменовувалися, зводилися пам'ятники вождям більшовизму, поширювалася радянська символіка.

Будинок на вулиці Гіршмана, 17 — яскравий приклад конструктивізму в архітектурі Харкова, що активно репрезентується в Instagram як символ міського модернізму 1930-х років. Його унікальна форма підкови, помітна з висоти, зробила будівлю впізнаваною серед мешканців і гостей міста, які охоче діляться знімками на платформі. У радянський період будинок мав особливе соціальне значення — тут мешкали працівники Ради народних комісарів, а також представники обкому. Соціальна ієрархія навіть відображалась у розподілі квартир залежно від кар'єрного зросту. Instagram-користувачі часто підкреслюють цю багат шарову історію, поєднуючи візуальність модерністської архітектури з ностальгією за радянським минулим. Таким чином, будівля «Дом-підкова» стала не лише архітектурною пам'яткою, а й візуальним символом соціальної пам'яті та культурного коду міста в сучасному цифровому середовищі (Додаток А, рис.2).

Простір міста наповнювався не лише архітектурою, а й пропагандистськими наративами. Школи, кінотеатри, палаци культури виконували функцію не просто соціальних інституцій, а й ідеологічних центрів. Однак цей період також був позначений репресіями та голодоморами, особливо трагічними для інтелігенції та сільського населення. Харків став одним із центрів великого терору: саме тут було знищено багато представників

української культури, науки й освіти. Ці події залишили травматичний слід у колективній пам'яті [46].

Архітектура радянської доби в місті й сьогодні викликає суперечливі емоції. З одного боку, це — унікальна спадщина модернізму, з іншого — нагадування про тоталітарне минуле. У візуальній репрезентації Харкова в соціальних мережах, зокрема в Instagram, радянські об'єкти часто подаються у двоякому ключі: або як естетичні артефакти епохи, або як символи минулої несвободи. Деякі користувачі спеціально шукають ці споруди, щоб зафіксувати контраст між минулим і сучасним. Радянські фасади, монументальні площі, бруталістські деталі — усе це формує особливу візуальну мову міста [46]. Таким чином, радянський період відіграв вирішальну роль у створенні урбаністичного каркасу Харкова та в становленні його візуального коду, що зберігається донині.

Харківський Міський Будинок на площі Конституції — це не лише адміністративна споруда, а й важливий історико-культурний символ, що формує візуальний образ міста в Instagram. Його архітектура органічно поєднується з ансамблем центральної частини Харкова, зокрема з Успенським собором, створюючи впізнаваний міський пейзаж. Через публікації в Instagram користувачі не лише діляться естетикою міського середовища, але й актуалізують пам'ять про історичний розвиток самоврядування у Харкові — від полкового міста до губерньського центру. Цей простір стає фоном для візуального переосмислення ролі влади в міському житті. Сторінки з фото цієї будівлі демонструють сталість урбаністичної ідентичності Харкова, а також підкреслюють важливість збереження спадщини, що відображає етапи історичного поступу міста. Instagram тут виступає як майданчик для формування образу Харкова — міста з глибоким історичним корінням і сучасним обличчям (Додаток А, рис. 3).

Пострадянський етап розвитку Харкова ознаменувався глибокими соціальними, культурними та економічними змінами. Після проголошення незалежності України в 1991 році місто увійшло в період невизначеності,

втрати колишніх орієнтирів і пошуку нової ідентичності. Відбувався поступовий відхід від радянської символіки та цінностей, який виявився непростим і неоднозначним. Значна частина мешканців все ще залишалася зорієнтованою на старі радянські наративи, тоді як інша частина суспільства прагнула утвердження нової української ідентичності.

У цей період Харків переживав хвилі декомунізації, що проявлялися у перейменуванні вулиць, демонтажі пам'ятників радянським діячам, а також у появі нових публічних символів. Одночасно з цим місто занурилося в економічну кризу 1990-х років: закривалися заводи, зростало безробіття, занепадала інфраструктура. Це породжувало атмосферу соціального розчарування, але й стимулювало появу ініціатив знизу — незалежних культурних та мистецьких проєктів, перших осередків громадянського суспільства [27].

Поступово в Харкові з'являлися нові культурні простори, галереї, неформальні мистецькі об'єднання. Молодь почала активно шукати нові форми самовираження: з'явилися графіті, вуличне мистецтво, альтернативна музика, перформанси. Пострадянський Харків став містом контрастів — між старим і новим, між занедбаними заводами та зростанням ІТ-сектору, між радянською архітектурою та сучасними торговельними центрами.

Усе це сприяло формуванню нового образу міста — неоднозначного, живого, динамічного. Візуально це відображалося в появі перших урбаністичних фотоархівів, краєвидів закинутих об'єктів, які стали своєрідним матеріалом для ностальгії та рефлексії. Instagram як платформа відіграв важливу роль у цьому процесі — він став інструментом осмислення міста крізь призму візуальної оповіді. Молоді харків'яни почали ділитися зображеннями муралів, старих фабрик, модерністських будівель, контрастуючи їх із новими урбаністичними рішеннями. Особливого значення набули спроби повернення до довоєнної та дорадянської історії міста — через фотографії старовинних будівель, родинні архіви, відтворення втрачених міських легенд. Цей рух до переосмислення минулого сприяв поширенню

нової культурної ідентичності, у якій важливе місце посідала локальність, автентика та індивідуальне бачення міського простору. Харків у цей період почав переходити від монолітного, уніфікованого образу до багатоголосої мозаїки індивідуальних візуальних історій, багато з яких зафіксовані в межах медіапроєкту «Місто героїв» від Суспільного [29].

Таким чином, пострадянський період сформував у місті умови для появи альтернативних образів Харкова — складних, різнорівневих, іноді суперечливих, але живих і відкритих до змін. Саме цей час став початком формування візуальної культури, яка активно розвивається сьогодні, зокрема в Instagram, де місто репрезентується як простір пошуку, пам'яті, опору й творчості.

На пострадянському етапі розвитку Харкова простір вулиці Максиміліанівської набув нового соціокультурного значення, яке активно транслюється в мережі Instagram. Повернення історичної назви в рамках декомунізації стало символом відновлення міської ідентичності та пам'яті про дореволюційне минуле. Архітектурна спадщина — зокрема будинок професора Сомова, збудований у романсько-готичному стилі — формує уявлення про інтелектуальну та культурну еліту Харкова кінця XIX — початку XX століття. Сьогодні цей простір часто з'являється в Instagram як візуальна опора для ностальгії за “старим містом”, підкреслюючи шарм історичних локацій у сучасному урбаністичному середовищі. Максиміліанівська постає не лише як музей під відкритим небом, а й як жива частина міста, де пам'ять поєднується з новими смислами та цифровими образами (Додаток А, рис.4).

Ідентичність Харкова як великого українського міста формувалася під впливом комплексу соціокультурних чинників, що взаємодіють між собою. Одним із головних є багатонаціональність — від моменту свого заснування Харків став домом для українців, росіян, євреїв, вірмен, поляків, білорусів, німців та інших етнічних груп. Таке розмаїття сформувало мультикультурний ландшафт, який відображається у місцевій кухні, архітектурі, традиціях і святкуваннях. За даними офіційного сайту міської ради, місто налічує понад

50 національно-культурних товариств, що активно беруть участь у суспільному житті [36].

Другим важливим чинником є студентське середовище. Харків по праву вважається одним із найбільших освітніх центрів України, з понад 30 вищими навчальними закладами. Саме студенти формують велику частку молодіжного життя міста, задають ритм його вулицям, культурним подіям, акціям і флешмобам. Освітнє середовище сприяє відкритості Харкова до нових ідей, технологій і міжнародної співпраці. Зокрема, Харківський університет, заснований у 1805 році, був одним із перших осередків інтелектуального розвитку в імперській Україні.

Юридична академія імені Ярослава Мудрого відіграє важливу роль у формуванні історичних і соціокультурних образів Харкова в мережі Instagram, особливо на пострадянському етапі розвитку міста. Її головний корпус, зведений у 1891 році в стилі неоренесансу за проєктом Олексія Бекетова, уособлює архітектурну спадщину епохи інтелектуального й освітнього піднесення. Академія не лише функціонує як один із найпрестижніших вишів України, а й є візуальним символом міста, що часто з'являється в Instagram у контексті освітніх досягнень, архітектурної естетики та історичної спадкоємності. Пам'ятник Ярославу Мудрому, встановлений у 2000 році, доповнює образ простору, формуючи віртуальний наратив про Харків як місто права, традицій і культурного розвитку (Додаток А, рис.5).

Головний корпус Харківського національного університету імені Каразіна — один із впізнаваних символів пострадянського Харкова, що формує візуальні образи міста в Instagram. Зведена у 1929 році, ця будівля спочатку призначалася для Народного комісаріату УРСР, однак унаслідок політичних змін її функція змінилася. Після Другої світової війни та тривалого відновлення корпус набув рис ампірного стилю. У 2000-х роках будівлю передали університету, а перед нею встановили пам'ятник Василю Каразину — все це створює образ Харкова як міста науки, освітніх традицій та

історичної тяглості, що активно репрезентується в соціальних мережах (Додаток А, рис.6).

Мистецьке та наукове життя також відіграють визначальну роль у міській ідентичності. Харків відомий своїми театрами, філармонією, арт-галереями, численними культурними фестивалями. У місті активно розвиваються вуличне мистецтво, мурали, фотокультура, зокрема у соцмережах, таких як Instagram. Прикладом візуального осмислення міського простору є документальні та фотоініціативи від Ukraïner, що розкривають глибини локальної культури [6].

Бібліотека імені В.Г. Короленка — знаковий об'єкт культурного ландшафту Харкова, який активно формує візуальний образ міста в Instagram. Збудована у 1891–1901 роках за проєктом Олексія Бекетова, вона стала не лише архітектурною перлиною, а й науково-культурним центром. Її інтер'єри — зала на 300 читачів, концертна функція, історичний дух і велетенський фонд у понад 7 мільйонів томів — сприяють закріпленню образу Харкова як міста інтелекту, науки та культури. Особливу атмосферу бібліотеки підсилює той факт, що тут побували такі постаті, як Ахматова, Рахманінов і Маяковський — про це охоче згадують у соцмережах, надаючи харківському міському образу історичної глибини (Додаток А, рис. 7).

Окремо варто виділити мовне питання. Якщо після радянської русифікації в місті фактично аж до 2014 року переважала російська, то після Революції Гідності та особливо з початком повномасштабного вторгнення 2022 року українська мова почала активно повертати позиції в публічному просторі, освіті, медіа. Це стало важливим маркером громадянської позиції та культурної самоідентифікації, символом української ідентичності міста.

В урбаністичному просторі сучасного Харкова поєднується радянська архітектура з імперськими будівлями, індустріальними зонами та сучасними будівлями та сквериками. Харківське метро, площа Свободи, Держпром, арт-простори, громадські ініціативи — усе це формує унікальний простір, який мешканці активно переосмислюють через соціальні мережі. Проєкти на

кшталт «Місто героїв» від Суспільного ілюструють, як місто трансформується в умовах війни, не втрачаючи своєї сили та характеру. Не менш важливими є локальні звичаї та символи, які надають місту відчуття тягlosti та самобутності. Сюди входять як традиції святкування Дня міста, так і характерні «харківські» фрази, сленгові слова, популярні місця зустрічей (наприклад, «стіна біля Дзеркального струменя»), а також особлива манера спілкування, відома своєю прямою й гумором [42].

Палац одружень у Харкові, зведений у 1913 році за проєктом архітектора А. Горохова, сьогодні є не лише місцем урочистих церемоній, а й вагомим візуальним маркером міста в мережі Instagram. Його архітектура в стилях ампір та еклектика створює естетику елегантності та розкоші, що особливо приваблює користувачів для проведення фотозйомок. Соціокультурна трансформація будівлі — від приватної резиденції харківського типографа Юзефовича до символу романтики й родинного життя — підсилює значущість простору як емоційно насиченого міського образу. У цифровій візуальності Харкова Палац одружень постає як ідеальне тло для святкових моментів, що формують позитивну емоційну ідентичність міста (Додаток А, рис. 8).

Отже, слід відзначити що всі ці соціокультурні чинники формують образ Харкова як міста вільного, інтелектуального, багатоголосого — міста, що бореться за свою ідентичність і разом із тим залишається відкритим до нового. Така багатогранність активно проявляється у візуальному представленні Харкова в Instagram, де кожна публікація — це відображення індивідуального досвіду, закоріненого в спільному культурному контексті.

Історичні й соціокультурні чинники активно переосмислюються в Instagram через візуальні образи, що поєднують минуле з сучасністю. Харків, маючи багату історичну спадщину, часто стає темою для креативного візуального осмислення, де традиційні символи набувають нових форм. Наприклад, будівля Держпрому — символ радянської модерністської архітектури — часто з'являється на сторінках фотографів і блогерів як приклад архітектурного монументалізму, але поданий у контексті урбан-естетики [9].

Міські мурали стали ще одним способом інтерпретації історії: нові стінописи зображують видатних діячів Харкова, сцени з минулого або абстрактні альянзи на події. Наприклад, мурал із Григорієм Сковородою — філософом, який навчався у Харкові, — не лише вшановує постать, а й перетворює її на візуальний маркер міської ідентичності [23].

Також популярні фото старих будівель у порівнянні «було/стало», які ілюструють зміну урбаністичного простору. Деякі користувачі створюють фотопроекти з покинутими об'єктами радянської доби, відтворюючи естетику «постіндастріалу», що викликає ностальгію та критику одночасно [19].

У той самий час соціокультурні символи — наприклад, поєднання української вишиванки зі стрітстайлом — формують новий візуальний код міста, де традиція живе у нових форматах [20]. Instagram також став платформою для вшанування героїв сучасності — волонтерів, військових, лікарів — через портрети та фотосторіз, що транслиують силу харківської громади [21].

Таким чином, слід відзначити що цей симбіоз минулого і теперішнього формує в Instagram потужний наратив про місто, яке пам'ятає, бореться і творить нову візуальність. Такий візуальний архів має не тільки естетичну, але й документальну цінність, особливо в умовах війни.

2.2. Основні візуальні образи Харкова в мережі Instagram

Основні архітектурні та урбаністичні елементи Харкова, які активно репрезентуються в Instagram, є відображенням багатої історії міста. Однією з найбільш пізнаваних архітектурних груп є будівлі епохи модерну, що характерні для початку XX століття. Дані споруди поєднують у собі елементи естетики і функціональності, відзначаються витонченими лініями, декоративними елементами та асиметрією. Найяскравішими прикладами є будівля Харківського національного університету, яка є архітектурною

пам'яткою модерну, і численні житлові будинки, що прикрашають центральні райони міста.

Не менш важливим є період конструктивізму, представники якого використовували простоту форм і функціональність в поєднанні з новітніми технологіями. Одним із символів конструктивістської архітектури є будівля Держпрому — перший хмарочос у СРСР, що став іконічним візуальним образом міста. Держпром поєднує в собі практичність та монументальність, і він є одним із найбільш фотографованих об'єктів в Instagram, символізуючи модернізацію та індустріалізацію Харкова (Додаток А, рис.9).

Архітектура радянської доби також знайшла своє місце в візуальному контенті Instagram, де часто можна побачити стилізовані фотосесії на фоні пам'яток радянського конструктивізму.

Будівля Харківського метрополітену є одним із значущих архітектурних символів радянської доби. Створена за стандартами радянської архітектурної школи, ця споруда має яскраво виражену урбаністичну естетику: строгі форми, чіткі лінії та використання бетонних конструкцій. Архітектура метрополітену поєднує функціональність із монументальністю, що характерно для багатьох радянських об'єктів. Сьогодні Харківський метрополітен є важливою частиною міської інфраструктури, але його архітектура також часто стає об'єктом фотографій, що зображають історичну спадщину, аби показати, як міське середовище змінюється з часом (Додаток А, рис.10).

Часто фотографії цієї будівлі подаються в контексті постіндустріальної естетики, яка включає зображення покинутих або занедбаних об'єктів радянської епохи. Дані об'єкти, якими були індустріальні комплекси, заводи та споруди, виглядають у фотосесіях як символи старого, що відмирає, але при цьому перетворюються на місця для культурних та мистецьких проєктів. Подібні фотографії часто зберігають атмосферу ностальгії та нагадують про минулі етапи розвитку міста. Вони також можуть мати елементи постмодерністського сприйняття спадщини, коли старі будівлі отримують нове значення та адаптуються до сучасних вимог.

Наприклад, одна з Instagram-сторінок, @kharkivgram, регулярно публікує фото старих індустріальних об'єктів, серед яких часто зустрічаються покинуті будівлі та архітектурні споруди радянської епохи. Водночас, ця сторінка акцентує увагу на тому, як ці об'єкти взаємодіють з новими урбаністичними елементами, наприклад, із сучасними скверами або молодіжними культурними просторами (Додаток А, рис.11).

Instagram-сторінка @kharkivstreets є важливим ресурсом для всіх, хто цікавиться урбаністичною історією Харкова. Дана сторінка спеціалізується на публікаціях фотографій вулиць міста, де можна побачити як радянські будівлі, так і сучасні архітектурні реалізації. Одна з головних тем, які висвітлюються на сторінці, — це взаємодія старих споруд з новими міськими елементами. Часто можна побачити фотографії покинутих або зруйнованих радянських будівель, які контрастують з новими урбаністичними інтервенціями, такими як сучасні мости, сквери чи офісні будівлі. Провіантський магазин у Харкові — це історична будівля, збудована в кінці XVIII століття, між 1785 і 1787 роками, на місці колишньої фортеці. Архітектором цієї споруди був П. Ярославський. Спочатку магазин призначався для збереження збіжжя, що було важливим елементом забезпечення армії та населення під час того часу. Будівля виконана з червоної цегли і потинькована, що надає їй простого, але витонченого вигляду. Фасад будівлі є максимально лаконічним, без надлишку декору, з характерними для того часу строгими лініями. Використані жовто-сірі кольори надають будівлі не тільки естетичний, але й історичний вигляд, що підкреслює її старовинне походження. Провіантський магазин є однією з небагатьох споруд, що збереглася з часів Харківської фортеці, і сьогодні вона є важливою частиною міської архітектурної спадщини. Унікальність цієї будівлі полягає в її простоті та функціональності, що дозволяє побачити, як в минулому поєднувалися архітектурні форми та практичні потреби міста. (Додаток А, рис. 12).

Ця Instagram-сторінка також привертає увагу до цікавих архітектурних деталей, які збереглися з радянських часів, таких як фасади старих заводів,

житлових будинків, що створюють незабутній міський пейзаж. Це дозволяє порівняти минуле та сучасність, побачити, як змінюється архітектурний вигляд міста. Фотографії часто підкреслюють не тільки архітектурні особливості, але й людський фактор — як ці будівлі взаємодіють із людьми, як вони впливають на міське життя (Додаток А, рис.13).

Також на світлинах Instagram-сторінки [kharkiv.streets](#) можна знайти Будинок «Червоний банківець» у Харкові був збудований за проектом архітектора В. Естеровича для співробітників Державного банку. Споруда стала важливою частиною архітектурної спадщини міста. Вона виконана в стилі, який поєднує елементи конструктивізму та функціоналізму, характерні для перших десятиліть ХХ століття. Архітектура будівлі вражає своєю строгістю та лаконічністю форм, що відображає дух епохи. Окрім свого значення в архітектурному контексті, «Червоний банківець» також є важливою частиною історії банківської справи в Харкові. Сьогодні ця будівля залишається однією з ключових візуальних пам'яток, яка символізує період економічної стабільності та розвитку міста (Додаток А, рис.14).

Цікаво, що багато фотографій показують не тільки центральні райони Харкова, але й периферії, де збереглося більше радянських архітектурних елементів. Ці зображення стають своєрідним візуальним щоденником, що показує процес трансформації міста. Сторінка також акцентує на тих будівлях, які ще не були зруйновані чи перебудовані, дозволяючи зберегти частину міської історії у сучасних образах.

Instagram-сторінка [@capital_ofculture_](#) присвячена культурній спадщині Харкова та є важливим ресурсом для тих, хто цікавиться історією міста через фотографії. На цій сторінці регулярно публікуються старі знімки, що відображають як радянські споруди виглядали у минулому, а також показують їх сучасний вигляд в урбаністичному ландшафті. За допомогою порівняльних фотографій можна побачити, як змінився вигляд міських вулиць, будівель і площ, і як старі споруди інтегруються в нову архітектурну тканину Харкова. До прикладу вулиця Данилевського розташована в центрі Харкова і має довгу

історію, що починається з 70-х років XIX століття. Спочатку тут знаходився військовий шпиталь, а згодом збудували лазаретні бараки для поранених під час російсько-турецької війни. В 1889 році на перехресті з вулицею Сумською була побудована школа для сліпих, а в 90-х роках XIX століття — клінічне містечко Харківського університету. У післявоєнний період вулиця зазнала значної забудови, зокрема новими багатоповерхівками (Додаток А, рис.15).

Також слід відзначити світлину Кінний ринок який було засновано 1816 р., коли з Парадної площі (нині – пл. Героїв Небесної Сотні). На даній світлині видно багатоповерхову будівлю в стилі класицизму, з декоративними елементами, башточкою та арковими вікнами, що відображає імперський період розвитку Харкова кінця XIX – початку XX століття. Навколо неї – порожній простір із кількома людьми, що підкреслює тогочасну атмосферу спокою й розміреності. На сучасному знімку та сама будівля виглядає відреставрованою, із червоною цегляною кладкою, новими вікнами та кондиціонерами, що свідчить про адаптацію до сучасних потреб. Її оточення змінилося: з'явилися дороги, тротуари й міська інфраструктура, що відображає урбанізацію Харкова. Таке порівняння ілюструє, як Харків зберігає свою історичну спадщину, водночас інтегруючи її в сучасне міське життя. Загалом візуальні образи Харкова поєднують спадщину імперської та радянської епох із динамікою сучасного розвитку, створюючи унікальний міський ландшафт (Додаток А, рис.16).

У самому центрі Площі Героїв Небесної Сотні стоїть будівля Апеляційного суду Харківської області. Його звели на початку минулого століття за проектом видатного архітектора Олексія Бекетова. бунту робітників, щоб надалі уникнути буйних зборів. Після Визвольних рухів початку XX століття та перемоги "червоних" будівлю суду передали військовому відомству, тому сюди почали приїжджати більшовицькі армійські керівники: Клим Ворошилов, Семен Будьонний, Григорій Котовський і навіть Йосип Сталін (Додаток А, рис.17).

Багато публікацій мають підписи, що пояснюють історичний контекст, що додає глибини кожному знімку. Ця сторінка також звертає увагу на значущі архітектурні об'єкти Харкова, які можуть бути менш відомі, але мають високу історичну цінність. Важливою особливістю є акцент на збереження культурної спадщини та інтеграцію її в сучасне міське середовище. Це дозволяє фоловерам глибше зрозуміти, як важливо поєднувати минуле з теперішнім у контексті розвитку міста. Сторінка також служить майданчиком для обговорень щодо збереження архітектурної ідентичності Харкова. Завдяки @capital_ofculture_ багато людей можуть дізнатися про історію свого міста, побачити зміни, які відбулися, і зробити висновки щодо того, як цінувати культурну спадщину.

Що стосується урбаністичних елементів, Харків має багатий арсенал площ, парків, мостів, які також стають популярними об'єктами на Instagram. Площа Свободи, одна з найбільших площ у Європі, є постійним атракціоном для фотографів та туристів. Ця площа, оточена монументальними радянськими спорудами, стає ареною для численних культурних подій і є невід'ємною частиною міської ідентичності. У багатьох публікаціях в Instagram площа Свободи зображена як місце зустрічей, мітингів, святкувань та культурних ініціатив.

Харків також багатий на парки, які активно репрезентуються в мережі. Одним із таких є Центральний парк культури та відпочинку імені Горького. Це місце стало важливою частиною не лише повсякденного життя харків'ян, але й європейським стандартом міського зеленого простору. В Instagram часто з'являються фото прогулянок, пікніків, а також культурних і музичних подій, що проходять в парках міста.

Не менш значущими є мости Харкова, які поєднують різні частини міста та надають йому унікальний вигляд. Мости через річку Лопань або через річку Харків з'єднують правобережну та лівобережну частини міста, що створює цікаві пейзажі, які активно фотографуються з різних ракурсів. Мостові

переходи часто відображаються в контексті урбаністичних пейзажів та є об'єктами як пейзажної, так і документальної фотографії.

Індустріальні зони Харкова, хоч і менш романтизовані, але також з'являються в Instagram. Фото промислових об'єктів, закинутих заводів та фабрик, зібрали велику популярність серед шанувальників постіндустріальної естетики. Ці зони показують, як старі промислові споруди переживають трансформацію, часто ставши частиною сучасних урбаністичних просторів, де з'являються нові культурні та арт-простори. Такий контент активно відображає зміни, що відбуваються в Харкові, перехід від індустріального міста до культурного та креативного простору.

Такі Instagram-сторінки, як @kharkivgram, @art.murals.kharkiv, та @ukr.urban, активно демонструють ці архітектурні та урбаністичні елементи, поєднуючи їх із сучасними урбаністичними і культурними трендами, що дозволяє по-новому побачити Харків через візуальні образи. Місце, яке містить як історичну спадщину, так і нові елементи сучасної урбаністики, стає простором для креативного осмислення та відображення через нові медіа.

У візуальному контенті Instagram, присвяченому Харкову, відображається широкий спектр соціальних та емоційних наративів, що формують сучасну ідентичність міста. Насамперед, важливу роль відіграє тема війни: численні фотографії та сторіз фіксують зруйновані будівлі, сліди обстрілів, укриття, а також реакції містян — від страху до надії. Цей контент підкреслює не лише трагізм подій, а й силу людського духу, акцентуючи на стійкості та адаптивності харків'ян. У візуальному контенті Instagram яскраво простежується наслідок війни — зруйновані образи Харкова стають емоційно зарядженими символами втрати й опору. За даними Українського культурного фонду, в Харківській області пошкоджено або знищено понад 70 архітектурних пам'яток. Особливу увагу користувачі мережі приділяють історичним будівлям, які стали жертвами російських атак. Наприклад, будинок архітектора Тона, зведений у 1832 році, зруйнувала ракета 6 липня. Його фото в Instagram супроводжують сумні підписи — адже будівля

пережила дві світові війни, але не витримала сучасної. Образ втраченого музею Сковороди, знищеного 6 травня, також часто з'являється у стрічці. Його руїни стали символом атаки на українську культуру. Користувачі публікують кадри згарищ, чорного диму, уламків, які накладаються на підписи з болем і надією. З'являються порівняння "до" та "після", що візуалізують катастрофу. Однією з таких втрат стала стара пожежна частина з вежею 1887 року — колишня найвища споруда Харкова. Ці зображення створюють віртуальний простір пам'яті, водночас фіксуючи злочини та формуючи нову візуальну ідентичність міста в умовах війни. Instagram стає не просто платформою для емоцій, а архівом руйнації, надії й культурного опору (Додаток А, рис.18).

Наратив стійкості проявляється у світлинах відбудови, щоденних маршрутів під обстрілами, навчання в укриттях, а також в усмішках людей, які, попри все, продовжують жити, працювати та творити. Водночас Instagram наповнений образами волонтерської діяльності — пакування допомоги, евакуація, польові кухні, плетіння сіток. Це візуальне свідчення активної громадянської позиції та солідарності. Повсякденне життя — ще один ключовий наратив: у стрічках можна побачити каву "на виніс", прогулянки з дітьми, домашніх тварин, заняття спортом. Ці образи контрастують з реальністю війни, створюючи простір нормальності та внутрішнього опору. Особисті історії — через портрети, селфі, тексти до фото — додають контенту емоційної глибини. Люди діляться втратами, перемогами, надіями. Колективна пам'ять проявляється у фото меморіалів, вшанування загиблих, флешмобах пам'яті, що підтримують зв'язок поколінь і формують культурну спадкоємність. Патріотизм — один із домінантних мотивів: синьо-жовті кольори, прапори, військова форма, цитати з гімну України.

Таким чином, слід відзначити що через візуальний контент Instagram Харків постає як місто, що не просто бореться за виживання, а активно вибудовує свою нову, гідну візуальну ідентичність у часі змін.

2.3. Вплив візуальних образів на формування сучасного іміджу Харкова

Візуальні образи відіграють ключову роль у формуванні сучасного іміджу Харкова, особливо в умовах війни та постійних трансформацій міського простору. Через фотографії в Instagram мешканці та гості міста фіксують не лише архітектурну спадщину, а й моменти повсякденного життя, волонтерства, опору та втрат. Дані візуальні наративи стають інструментом комунікації, формуючи колективне уявлення про Харків як місто стійкості, культури й боротьби. Таким чином, Instagram виступає не лише соціальною мережею, а й цифровим простором для конструювання нової візуальної ідентичності міста. Instagram як популярна візуальна платформа суттєво впливає на формування сприйняття Харкова як серед мешканців України, так і за її межами. У сучасному світі візуальний контент є одним із найпотужніших інструментів побудови іміджу території. Саме через фото та відео користувачі Instagram створюють та поширюють наративи про місто, які впливають на уявлення про Харків як туристичну, культурну, освітню та історичну локацію [43, с.102].

У мирний час користувачі ділилися зображеннями вишуканих архітектурних об'єктів, скверів, культурних подій, атмосферних кав'ярень і локального стріт-арту, формуючи образ Харкова як молодіжного, інтелектуального та відкритого міста. Instagram дозволяв знайомитися з містом у неформальному контексті, показуючи його через призму щоденності та емоцій — прогулянок, свят, навчання чи творчості. Це створювало привабливу картинку для туристів і сприяло внутрішньому туризму з інших регіонів України. Водночас, для зовнішньої аудиторії Instagram слугує своєрідним «вікном у Харків», особливо у періоди, коли фізична присутність в місті є неможливою. Для закордонних глядачів платформа стає джерелом першого візуального знайомства з містом. Туристи, плануючи поїздки, дедалі частіше орієнтуються саме на візуальні рекомендації блогерів та локальних мешканців, а не на офіційні путівники [44, с.37].

З початком повномасштабного вторгнення Харків отримав новий шар візуального контенту — зруйновані будівлі, пошкоджені архітектурні пам'ятки, тимчасові укриття, а також портрети волонтерів, військових і простих громадян, які тримаються попри небезпеку. Такі зображення змінили фокус наративу: від туристичного — до документального і героїчного. Водночас ці фото не зменшили інтерес до міста, а навпаки — викликали хвилю співчуття, солідарності та підтримки. Візуальні історії війни, які викладають харків'яни, показують глядачам справжнє життя міста під час обстрілів, евакуацій, гуманітарної допомоги. Ці знімки сприяють формуванню уявлення про Харків як про місто-герой, місто, яке не здається, а отже — викликає повагу та бажання його відвідати у майбутньому.

Для внутрішнього туризму Instagram став джерелом натхнення для поствоєнних подорожей. Багато українців відкривають для себе нові сенси у вже знайомих локаціях, і це формує попит на культурні, меморіальні та волонтерські маршрути. Місто стає простором пам'яті, культури та відновлення [4].

Таким чином, Instagram виконує роль не лише дзеркала, що відображає реальність, а й активного інструмента формування сучасного іміджу Харкова. Його вплив поширюється як на внутрішню аудиторію, формуючи гордість і локальну ідентичність, так і на зовнішню — транслуючи образ незламного, гідного і цікавого міста.

Представлення Харкова у блогерських, журналістських та громадських акаунтах Instagram стало важливим джерелом формування суспільної думки про місто як всередині країни, так і за її межами. Блогери відіграють роль неформальних амбасадорів Харкова, публікуючи контент про повсякденне життя, цікаві місця, локальні бренди та історичні пам'ятки. Їхні сторіз, пости та рілси часто мають емоційно забарвлений характер і апелюють до аудиторії через візуальну естетику, особисті історії та патріотизм.

Журналістські акаунти, у свою чергу, акцентують увагу на суспільно важливих подіях — обстрілах, відновленні інфраструктури, історіях

мешканців, волонтерських ініціативах. Вони формують аналітичний та документальний погляд на Харків, часто працюючи з перевіреними фактами та інтерв'ю. Це забезпечує довіру до їхнього контенту та робить такі акаунти джерелом інформації у кризові моменти. У візуальному контенті Instagram Харків постає через призму журналістських, громадських і публічних акаунтів, що формують багатогранний образ міста. Журналістські акаунти, такі як @gwaramedia_eng, надають англomовну інформацію про події в Харкові та області, висвітлюючи життя на лінії фронту. Інші журналісти, як @olga_malchevska та @lynseyaddario, публікують фотографії та історії, що відображають реалії війни та стійкість харків'ян [24, 25].

У візуальному контенті Instagram Харків постає через призму журналістських, громадських і публічних акаунтів, що формують багатогранний образ міста. Журналістські акаунти, такі як @gwaramedia_eng, надають англomовну інформацію про події в Харкові та області, висвітлюючи життя на лінії фронту. Інші журналісти, як @olga_malchevska та @lynseyaddario, публікують фотографії та історії, що відображають реалії війни та стійкість харків'ян [24].

Громадські акаунти, що належать волонтерським організаціям, ініціативним групам або культурним інституціям, висвітлюють діяльність, спрямовану на підтримку населення, збереження культурної спадщини, проведення виставок, майстер-класів, зборів допомоги. Вони показують Харків як місто взаємодії, взаємопідтримки і сили громади. Громадські акаунти, наприклад, @mission.kharkiv, демонструють волонтерські ініціативи, спрямовані на підтримку медичної системи та допомогу постраждалим. Акаунт @volunteer_community_kh висвітлює діяльність місцевих волонтерів, які забезпечують гуманітарну допомогу та підтримку громади. Публічні особи також відіграють важливу роль у формуванні образу Харкова. Наприклад, поет і музикант Сергій Жадан активно висвітлює події в місті, організовує культурні заходи та підтримує волонтерські ініціативи. Його діяльність сприяє

збереженню культурної ідентичності Харкова та підвищенню обізнаності про ситуацію в місті на міжнародному рівні [26].

Усі ці типи акаунтів формують складний, багатошаровий образ міста — як такого, що переживає війну, але не втрачає себе. Через різноманітність контенту (від дрон-зйомок руйнувань до знімків кав'ярень, котів на вулицях і графіті на тему спротиву) формується комплексне уявлення про Харків: не тільки як про постраждалу територію, але і як про місто життя, культури, боротьби.

Особливо важливою є здатність Instagram-спільнот оперативно реагувати на події — показувати обстріли в режимі реального часу, організовувати гуманітарні збори, або інформувати про безпечні локації. Така взаємодія активізує аудиторію і підвищує рівень соціальної згуртованості. Крім того, акаунти публічних осіб, що мають тисячі підписників, розширюють охоплення візуального образу Харкова, транслюючи його в інші регіони України та світу. Завдяки хештегам, геотегам і взаємним згадкам, контент про Харків активно циркулює в інформаційному просторі Instagram.

Таким чином, представлення Харкова у блогерських, журналістських та громадських акаунтах має не лише інформаційну, а й емоційну, мобілізуючу функцію. Це сприяє формуванню образу міста як простору, що гідно тримається в умовах війни, зберігає людяність і культуру.

У сучасних умовах цифровізації користувачі соціальних мереж стали активними учасниками створення колективного візуального образу міст. Особливо яскраво це проявляється у випадку Харкова, де Instagram та інші платформи стали простором краудсорсингу візуального контенту. Звичайні мешканці фіксують події, об'єкти та емоції, які потім формують загальний наратив про місто. Через фотографії повсякденного життя, сліди руйнувань або моменти взаємодопомоги створюється неофіційна хроніка міста.

Громадянська журналістика дедалі більше витісняє традиційні ЗМІ, особливо у кризових умовах. Крім того, знімки, які набувають вірусного

поширення, стають актами візуального спротиву й інструментами міжнародної солідарності.

Таблиця 2.1.

Форми участі користувачів Instagram у формуванні візуального образу
Харкова

Категорія контенту	Приклади контенту	Соціальний ефект	Емоційне забарвлення
Повсякденне життя	Побут, кав'ярні, вуличне мистецтво	Створення відчуття нормальності	Тепло, ностальгія
Документування руйнувань	Фото зруйнованих будівель	Збереження історичної пам'яті	Біль, гнів
Волонтерство	Роздача допомоги, ремонту, евакуації	Підтримка довіри до громадянських ініціатив	Гордість, єдність
Мистецтво спротиву	Графіті, інсталяції, арт-об'єкти	Візуальний протест, мобілізація	Надія, боротьба
Історична пам'ять	Архівні фото, дописи про минуле міста	Формування спільної ідентичності	Роздуми, пошана

Джерело: Складно автором на основі [22,23,24,25,26].

Користувачі Instagram формують новий тип міського наративу, в якому офіційна історія переплітається з особистими свідченнями. Їхній контент стає джерелом інформації, емоційної підтримки та культурного спротиву. Завдяки краудсорсингу візуального матеріалу створюється багатошарова картина Харкова, яку важко відтворити лише засобами традиційної медіа. Звичайні мешканці, фіксуючи щоденність або катастрофи, формують колективну пам'ять. Усе це свідчить про важливість цифрової участі громадян у збереженні ідентичності міста в умовах війни.

Візуальні образи Харкова, поширювані через соціальні мережі, відіграють важливу роль у формуванні як національної, так і локальної ідентичності. Фотографії знайомих вулиць, знакових будівель, місць зборів і навіть зруйнованих об'єктів активізують колективну пам'ять та підсилюють відчуття спільноти серед харків'ян. Люди впізнають рідне місто на знімках, діляться своїми історіями, переживаннями та гордістю за витривалість міста,

що стало символом спротиву. Це об'єднує як мешканців, які залишаються у Харкові, так і тих, хто був змушений виїхати.

У візуальному контенті Instagram усе частіше фігурують такі символи, як Дзеркальний струмінь, Успенський собор, графіті з українськими прапорами, мурали з героями сучасності та Сковородою. Ці образи не просто декоративні — вони є візуальними маркерами, що формують культурну міфологію Харкова. Через символічні візуальні ряди місто постає як місце сили, витривалості, освіти, культури та незламності. Люди створюють унікальну візуальну мову, через яку ідентифікують себе з Харковом і Україною загалом (Додаток А, рис.19, 20, 21).

Багато зображень супроводжуються текстами-відгуками, розповідями про минуле, втрати, або нові починання, що закріплює глибокий зв'язок з містом. Візуальні наративи підсилюють локальну ідентичність, змушуючи мешканців переосмислити своє ставлення до міста, його вулиць, простору, людей. Таке візуальне самовираження допомагає зберегти спадкоємність культурної традиції в умовах втрат і змін. Одночасно ці образи мають значення і для національної ідентичності. Харків, як місто на лінії спротиву, через візуальні свідчення увійшов у загальноукраїнський наратив героїзму. Світлини руйнувань, волонтерської допомоги, мітингів і акцій солідарності стали не лише фактом фіксації подій, а й елементом культурної документації війни.

Таким чином, візуальні образи Харкова допомагають утверджувати образ України як країни незламного духу, людяності та взаємопідтримки. Це зображення єднають країну, викликають емоційний резонанс і підтримку серед усіх українців.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Підсумовуючи проведений аналіз, слід відзначити, що історичні події та соціокультурні трансформації Харкова напряму вплинули на формування його

візуального образу в Instagram. Через архітектурні пам'ятки, зміни назв вулиць і символічні локації мешканці та гості міста конструюють цифрову ідентичність Харкова. Цей процес поєднує минуле з сучасністю, створюючи багатовимірний наратив у візуальному середовищі соцмереж.

Основні візуальні образи Харкова в Instagram репрезентують місто як простір історичної глибини, культурної багатогранності та сучасної стійкості. Архітектурні пам'ятки, мурали, символічні будівлі та графіті стали ключовими елементами цифрового пейзажу Харкова. Вони викликають емоційний відгук, формують локальну гордість і сприяють збереженню колективної пам'яті. У результаті Instagram перетворюється на платформу для візуального архівування та осмислення міської ідентичності.

Отже, слід відзначити що візуальні образи, зафіксовані в Instagram, відіграють ключову роль у формуванні сучасного іміджу Харкова. Вони не лише репрезентують архітектурні та культурні символи міста, а й стають носіями емоцій, патріотизму та спільної пам'яті. Завдяки активності користувачів соціальних мереж, такі об'єкти, як Дзеркальний струмінь, Успенський собор чи мурали з героями, набувають нового значення. Кожна фотографія перетворюється на частину візуального архіву міста в умовах війни та трансформації. Таким чином, Instagram слугує не тільки платформою для творчості, а й важливим інструментом культурного опору та самоідентифікації.

ВИСНОВКИ

Отже, в ході дослідження ми дійшли таких висновків відповідно до поставленої мети й завдань:

1. Візуальний образ міста — це складна комунікаційна конструкція, що виникає на перетині упізнаваності, структурованості простору та уявлень про нього. Саме завдяки цьому поєднанню місто стає не просто географічним об'єктом, а емоційно забарвленим простором у свідомості людей. Таке сприйняття важливе як для внутрішнього комфортного співіснування мешканців, так і для позитивного зовнішнього іміджу. У результаті формується візуальна ідентичність, яка впливає на привабливість міського середовища для туристів, інвесторів та самих харків'ян.

2. Соціальні мережі стали потужним інструментом формування візуального образу міста, зокрема Харкова. Вони дозволяють оперативно поширювати зображення, відео та історії, що створюють емоційно насичений і впізнаваний образ міського простору. Instagram особливо активно використовується як майданчик для репрезентації архітектурних пам'яток, подій, символів спротиву та повсякденного життя. Завдяки участі як професійних фотографів, так і звичайних мешканців, формується колективне візуальне бачення Харкова. Таким чином, соціальні мережі не лише фіксують реальність, а й активно впливають на її сприйняття, творячи сучасний імідж міста.

3. Instagram як візуально орієнтована соціальна мережа відіграє важливу роль у репрезентації соціокультурних реалій міського середовища. Його специфіка полягає у можливості швидкого поширення зображень, що мають символічне значення та емоційний підтекст, формуючи тим самим колективну уяву про простір. Через фотографії, дописи, сторіз та візуальні наративи користувачі створюють альтернативні образи міста, які співіснують із офіційними дискурсами. Instagram слугує інструментом самоідентифікації як окремих індивідів, так і локальних спільнот, сприяючи культурній пам'яті та

збереженню локальних ідентичностей. Таким чином, мережа не лише відображає соціокультурний ландшафт, а й активно трансформує його крізь призму візуальної комунікації.

4. Історичні та соціокультурні умови формування візуальних образів Харкова в Instagram тісно пов'язані з багатою архітектурною спадщиною міста, його освітніми та культурними інституціями, а також подіями воєнного часу. Користувачі мережі активно документують як величну спадщину минулого (університети, бібліотеки, палаци), так і сучасні виклики — зруйновані будівлі, мурали на підтримку героїв та графіті як акти спротиву. Візуальний контент Instagram відображає як особисті емоційні переживання мешканців, так і колективні уявлення про місто. Історичні місця у поєднанні з сучасними образами воєнної стійкості формують нову культурну міфологію Харкова. У соціальних мережах архітектурні пам'ятки та символічні простори стають маркерами ідентичності та гордості. Instagram виконує функцію візуального архіву, в якому формуються і транслиуються нові сенси та наративи міського простору. Таким чином, платформа сприяє не лише збереженню пам'яті, а й актуалізації міської культури в умовах трансформації.

5. Соціальні мережі відіграють ключову роль у формуванні візуального образу Харкова, дозволяючи фіксувати й поширювати його архітектурну та культурну трансформацію. Через платформи, як Instagram, фотографи й урбаністи, наприклад, на акаунтах @ukrainianmodernism чи @kharkiv_architecture, показують контраст між радянськими спорудами, такими як Держпром, і сучасними креативними просторами, як Арт-завод «Механіка». Це сприяє популяризації історичної спадщини міста та його нових ініціатив, залучаючи увагу до ревіталізації занедбаних промислових зон. Соціальні мережі також допомагають створювати діалог між громадськістю та активістами, формуючи нову ідентичність Харкова як міста, що поєднує минуле з майбутнім. Таким чином, вони стають інструментом, який не лише документує зміни, а й активно впливає на сприйняття міського простору.

6. Візуальні образи, поширювані в Instagram, істотно впливають на формування сучасного іміджу Харкова як всередині країни, так і за її межами. Соціальна мережа виступає не лише каналом комунікації, а й потужним інструментом репрезентації міського простору, що сприяє формуванню нових наративів про місто. Завдяки особистим історіям, візуалізації локальних символів і відображенню актуального стану міста, Instagram допомагає конструювати позитивний образ Харкова навіть у кризових умовах. Узагальнюючи, варто відзначити, що візуальні символи Харкова, як-от Дзеркальний струмінь, Успенський собор, патріотичні графіті та мурали, набувають нових значень у цифровому просторі завдяки активності користувачів Instagram. Сторінка @mykolabortnyi висвітлює історико-культурні пам'ятки й архітектуру міста, підкреслюючи його багатосторонність і стійкість. Акаунт @ukrainian_travels формує привабливий туристичний імідж Харкова як частини культурного маршруту України. Профіль @mural.kh.ua документує вуличне мистецтво, яке трансформується у форму візуального спротиву та способу збереження ідентичності. Таким чином, ці Instagram-сторінки не лише відображають, а й активно формують сучасний колективний образ Харкова — міста сили, культури й відродження.

Отже, візуальні медіа активно беруть участь у процесі оновлення урбаністичної ідентичності міста, одночасно віддзеркалюючи сприйняття і формуючи образи у свідомості аудиторії.

Список використаної літератури

1. Авербах М. Образ міста у соціальних мережах. Scientific Collection «InterConf+», 2024. (189), 587–591.
2. Бережна І. Імідж України: механізми формування та просування. Журналіст. 2019. № 10(2). С. 73-80.
3. Біловодська О. Теоретико-методичні засади створення бренда міста. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. №1. С. 35-43.
4. Бобровський О. О., Опанасенко М. І., Дзюба Т. М. Технологія виявлення інформаційних загроз віртуальних спільнот в соціальних мережах. Державний університет телекомунікацій. URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/dataprotect/article/view/2576/2477>
5. Бондар А. Соціальні мережі як інструмент формування внутрішнього і зовнішнього бренду території / А. Бондар // Політичний менеджмент. 2012. № 1-2. С. 82-87.
6. Візуальний архів платформи Ukraïner. URL: <https://ukraïner.net/>
7. Волотко Е.В. Роль засобів масової інформації у формуванні позитивного іміджу держави. Державне управління. 2019. С. 68.
8. Гарбера О. Територіальний брендинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності туристичної дестинації. Ефективна економіка. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5182>.
9. Держпром — найвідоміша конструктивістська будівля та символ Харкова. Інтернет-сторінка: URL: <https://suspilne.media/culture/867919-derzprom-najvidomisa-konstruktivistyska-budivla-ta-simvol-harkova-so-bula-uskodzena-rosijskou-raketou/>
10. Діхтярук С.А. Регіональні інтернет-медіа як інструмент формування іміджу міста Вінниця: Спеціальність 061 Журналістика; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2024. 86 с.

11. Довгополова О.А. Методологія філософсько-історичного дослідження: методичні вказівки. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2021. 36 с
12. Загурська М. О. Сучасний міський простір як фактор міської ідентичності: соціально-філософський аспект. // Актуальні проблеми філософії та соціології. №40/2023. С. 52-56
13. Загурська М.О. Міська ідентичність в умовах міграційних процесів: соціально-філософська рефлексія. European philosophical and historical discourse. 2020. Volume 6. Issue 3. P. 137–143.
14. Зіменко О. Є. Вивчення інформаційного впливу в соціальних мережах: методологічний аспект. Харківська державна академія культури. URL: <https://vkhsac.in.ua/article/view/283198> (дата звернення: 20.03.2025).
15. Іванов О. С., Харченко Л. М. Методологічні підходи до вивчення інформаційного впливу в соціальних мережах. Вісник Харківського соціально-економічного інституту. 2023. № 1. URL: <https://vkhsac.in.ua/article/view/283198> (дата звернення: 20.03.2025).
16. Інстаграм-сторінка. capital_ofculture_ URL: https://www.instagram.com/p/CM-MUPrjpLK/?img_index=1
17. Інстаграм-сторінка. kh_metro URL: https://www.instagram.com/kh_metro/
18. Інстаграм-сторінка. kharkiv.streets URL: <https://www.instagram.com/kharkiv.streets>
19. Інстаграм-сторінка: @kharkivgram URL: https://www.instagram.com/_hz_kto_/p/-93uuPzKEx/
20. Інстаграм-сторінка: @ukr.urban URL: https://www.instagram.com/urbanplatform_ua/
21. Інстаграм-сторінка: @ukrainer.net URL: https://www.instagram.com/ukrainer_net/
22. Інстаграм-сторінка mykolabortnyi URL: <https://www.instagram.com/p/DDh8PqZNE5E/>

23. Інстаграм-сторінка ukrainian_travels URL:
https://www.instagram.com/ukrainian_travels/
24. Інстаграм-сторінка. goopsik URL:
<https://www.instagram.com/goopsik/>
25. Інстаграм-сторінка: @art.murals.kharkiv URL:
<https://www.instagram.com/mural.kh.ua/>
26. Інстаграм-сторінка: gwaramedia_eng URL:
https://www.instagram.com/gwaramedia_eng/?locale=es&hl=en
27. Інстаграм-сторінка: olga_malchevska URL:
https://www.instagram.com/olga_malchevska/?locale=ru&hl=ar
28. Інстаграм-сторінка: volunteer_community_kh URL:
https://www.instagram.com/volunteer_community_kh/
29. Медіапроект «Місто героїв» (Суспільне). URL:
<https://suspilne.media>
30. Міхно Н.К. Місто як культурний текст: особливості семантики та синтагматики міського простору: монографія. Дніпро: Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+». 2020. 423 с.
31. Міхно Н.К. Міська VS Регіональна ідентичність: До питання характеру формування/актуалізації/протиставлення в умовах сучасного українського суспільства. International Journal of Innovative Technologies in Social Science. 2020. № 2. С. 57–61.
32. Мусієздов О. Харківська ідентичність: уявлення про місто та його історію як чинники ідентифікації О. Мусієздов 2009. 25 с.
33. Мусієздов О. Соціальні уявлення про культурну ідентичність Харкова (за матеріалами дослідження харківських першокурсників)//Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. 2008. Вип. 2. С. 100-109.
34. Олійник О. М. Місто та ідентичність: у пошуках самовизначення // Мистецтвознавчі записки. 2019. № 35. С. 60-65.
35. Особистість і соціальні інститути в урбанізованому суспільстві: місто Дніпро: монографія: в 2 томах / В. В. Кривошеїн, О. Ю. Висоцький, В.

В. Ніколенко та ін.; за заг. ред. професора В. В. Кривошеїна. Том 1. Д., 2018. 289 с.

36. Офіційний сайт міської ради. URL: city.kharkov.ua

37. Офіційний сайт Харківської міської ради. URL: <https://www.city.kharkov.ua>

38. Посацький Б. С. Архітектурний образ міста [Текст] : навч. посіб. / Б. С. Посацький, Є. І. Король, Г. Є. Кознарська ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. 139 с.

39. Препотенська М.П. Урбаністика в освітньому процесі. Ментальні мапи міста. Філософія освіти. 2015. № 1(16). С. 197–211.

40. Сєдак О. І. Проблеми формування образу сучасного міста / О. І. Сєдак // Стан, проблеми та перспективи розвитку сучасних міст : збірка тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 23-24 вересня 2021 р.) / Одеська держ. академія буд-ва і архіт., Нац. спілка архіт. України ; відп. за вип. Н. Р. Антонюк. Одеса : ОДАБА, 2021. С. 127 - 129.

41. Сидоренко І.Г. Місто як соціокультурний простір: якісні ознаки. // Науковий вісник НУБІП України. Серія: «Гуманітарні студії». 2017. № 274. С. 92–102.

42. Суспільне. Місто героїв. URL: <https://suspilne.media>

43. Тормахова А. М. “Сучасна архітектура та візуальний образ міста”. Вісник: Українські культурологічні студії 2 (5): 2019. С. 102-104.

44. Тормахова А.. М. Взаємодія міста і візуальних медіа-технологій крізь призму Urban Studies Культурологія. № 1 2019. С.37-41.

45. Філіппова Т.О. Функціонування міста: ландшафтний контекст. Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди «Філософія». 2019. Т. 2. № 52. С. 71–82.

46. Харків: місто освіти й національного відродження. Ukraïner. URL: <https://www.ukrainer.net/kharkiv-misto-osvity-y-natsionalnoho-vidrozhennia/>

47. Харківська область. Історичний нарис. Харківська обласна рада. URL: <https://oblrada-kharkiv.gov.ua/istoriya.html>

48. Чепелик О. В. Взаємодія архітектурних просторів, сучасного мистецтва та новітніх технологій, або Мультимедійна утопія. Київ: Хімджест, 2009. 272 с.
49. Eco U. *The Role of the Reader: Explorations in the Semiotics of Texts*. Milton Keynes: Lightning Source UK, 2011.
50. Hauben T., Vermeulen M., Patteeuw V., Ball G. *City Branding – Image Building and Building Images*. Rotterdam NAI, 2002. 164 p.
51. Lynch K. *City Sense and City Design. Writings and Projects of Kevin Lynch*. Edited by Michael Southworth and Tridib Banerjee. The MIT Press, 866 p.
52. Lynch, Kevin. *The Image of the City*. Cambridge, London: MIT Press, 1960. 103 p.
53. Nora, P. «Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire», <https://online.ucpress.edu/representations/article/doi/10.2307/2928520/82272/Between-Memory-and-History-Les-Lieux-de-Memoire>.
54. Paklone I. Conceptualization of Visual Representation in Urban Planning Limes: Borderland Studies. Volume 4(2), 2011, P. 150-161.
55. Rose G. *Visual Methodologies: An Introduction to the Interpretation of Visual Materials*. London Sage Publications, 2007. 114 p.
56. Zhang X. Exploring the Reshaping of the Visual Image of Cities in Urbanization Advances in Social Science. Education and Humanities Research, volume 356. 2nd International Conference, on Contemporary Education. Social Sciences and Ecological Studies (CESSSES 2019). URL: <https://surl.li/mrddni>

ДОДАТОК А

Рис. 1. Будівля Присутніх місць [16].

Рис.2. Будинок підкова в м. Харків 1932 рік [16].

Рис. 3. Харківський Міський Будинок на площі Конституції [16].

Рис.4. Іграшковий будинок [16].

Рис. 5. Юридична академія імені Ярослава Мудрого [16].

Рис. 6. Університет Каразіна [16].

Рис. 7. Бібліотека імені Короленка [16].

Рис. 8. Палац одружень [16].

Рис. 9. Будівля Держпрому [9].

Рис.10. Станції Харківського метрополітену [17].

Рис.11. Держпром в місті Харків. Instagram-сторінка [19].

Рис.12. Провіантський магазин [18].

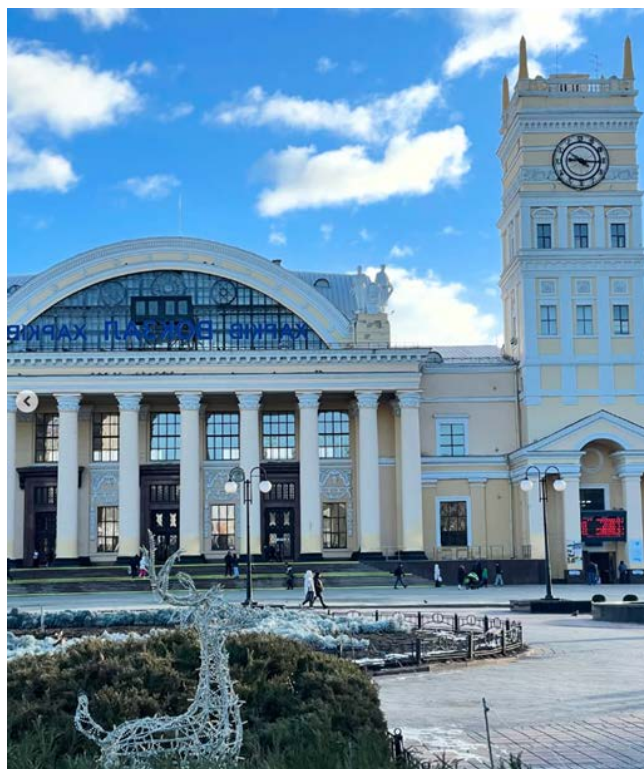

Рис. 13. Харківський вокзал [18].

Рис.14. Будинок «Червоний Банковець» (1928) [18].

Рис.15. Вулиця Данилевського, комплекс будинків “Новий побут” [16].

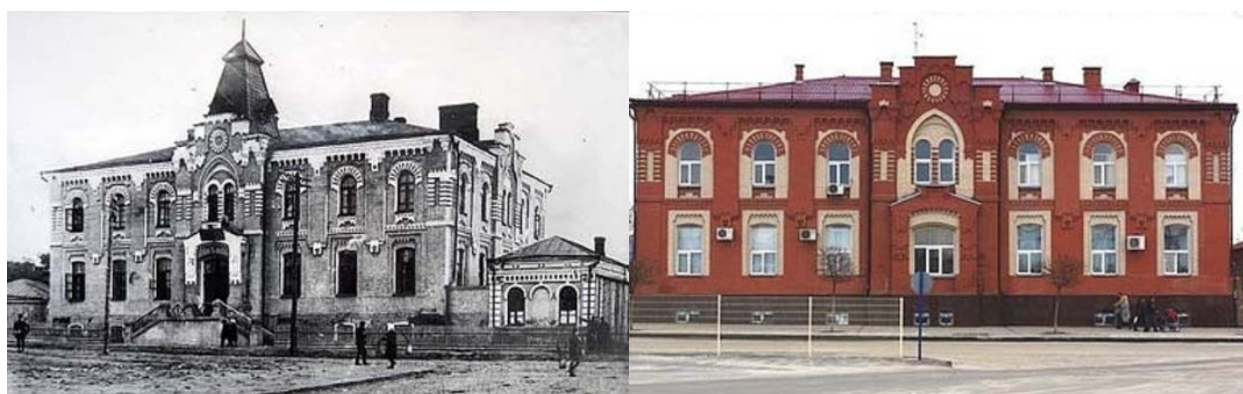

Рис.16. Кінний ринок (нині – пл. Героїв Небесної Сотні) [16].

Рис.17. Будинок Суду [16].

Рис. 18. Будівлі, зруйновані під час війни [22].

Рис. 19. Мурал із портретом великого українського поета Тараса Шевченка прикрашає фасад 16-поверхового будинку [23].

Рис. 20. Фонтан «Дзеркальний струмінь», Харків [27].

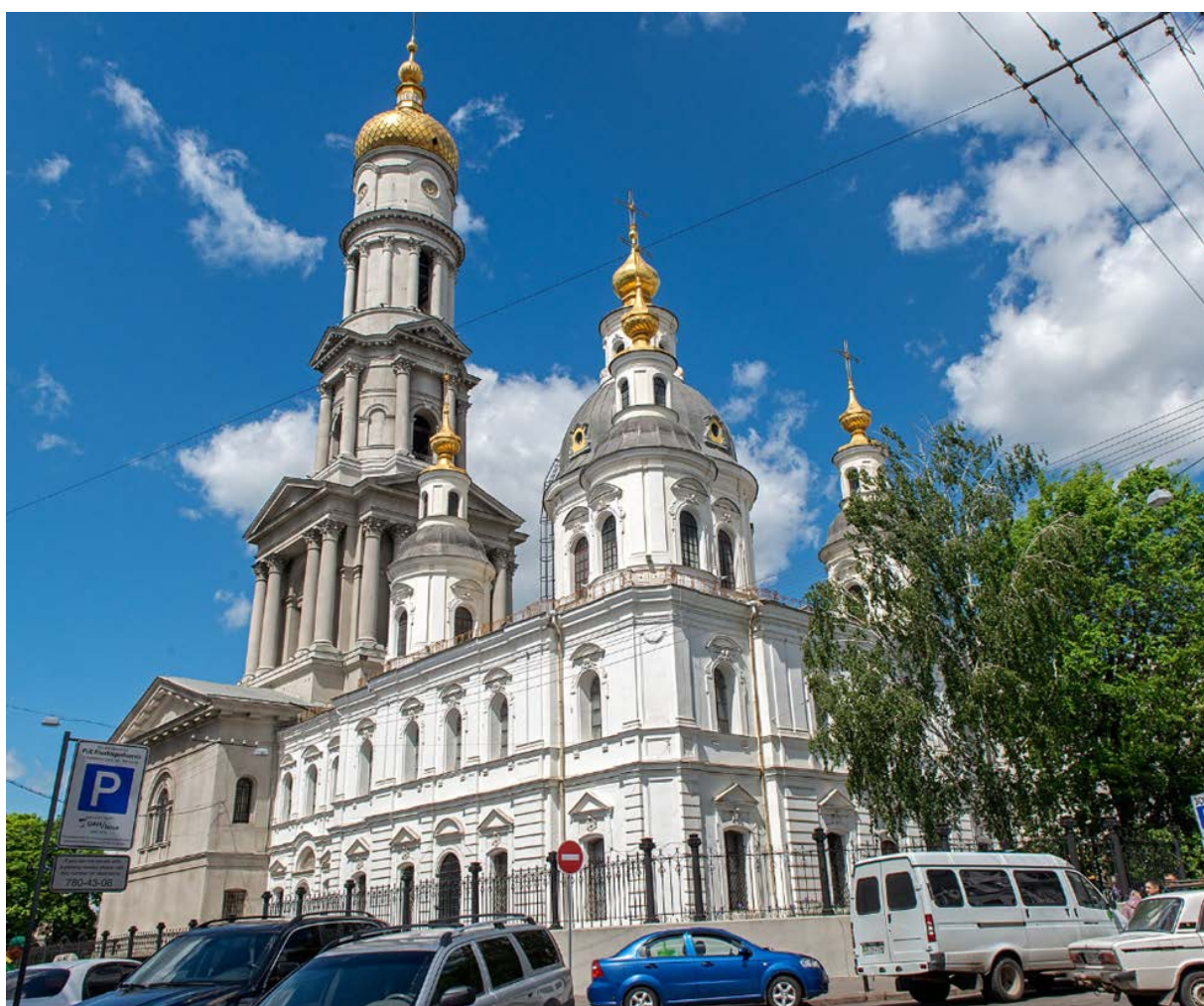

Рис. 21. Свято-Успенський собор, Харків [28].